

Geroepen, gegrepen, gezonden

Benedictus XVI over Paulus

*Overwegingen van paus Benedictus XVI
ter gelegenheid van het Paulusjaar*

28 juni 2008 – 29 juni 2009

k e r k e l i j k e d o c u m e n t a t i e

*De heilige Paulus roept tot ons in Gods naam:
“Hebt dezelfde gezindheid als Jezus Christus!”.
Leert te denken zoals Christus heeft gedacht,
leert met Hem te denken! En dit denken is niet
alleen het denken van het verstand, maar ook
een denken van het hart.*

Benedictus XVI

VOORWOORD

Nu wij de geboorte van de apostel Paulus tweeduizend jaar geleden vieren, plaatst het Paulusjaar de figuur van de apostel in het middelpunt van onze overwegingen. Paulus stelt ons ook vandaag nog voor dringende vragen. Zijn reis op de weg naar Damascus draagt de betekenis in zich van een ware spirituele tocht. In zekere zin geeft deze de ervaring weer van iedere mens die zich bevrijdt van illusies die hem conditioneren, en die een eigen authenticiteit verwerft. De uitdrukking waarmee Paulus deze ervaring benoemt, is 'roeping'. Paulus is zich ervan bewust dat zijn bekering niet het resultaat is van een gedachteontwikkeling, van overwegingen, maar de vrucht van een onvoorzienbare goddelijke genade. Vóór alles is het noodzakelijk aan God deze eerste zet toe te schrijven. Het is een initiatief dat ons bevrijdt van onvruchtbaar activisme en ons plaatst in zijn liefde, een ruimte van belangeloosheid waarbinnen ieder zijn roeping en zijn geloof kan ontwikkelen.

De weg naar Damascus is echter ook de plaats van een ontmoeting, de ontmoeting met Jezus. Jezus nadert de mens die Hem tot dan toe niet kende en erkende, zoals in onze persoonlijke geschiedenis zo dikwijls is gebeurd. Zo was het ook de Emmausgangers overkomen. De omstandigheden zijn steeds dezelfde. Het is steeds Jezus die de afgeleide of ongelovige, soms zelfs afwijzende mens, tegemoet komt. Na deze ontmoeting met de genade kan het niet anders zijn dan dat het leven van de mens daardoor is veranderd. Het leven van Paulus laat juist dit zien. Het is een voortdurend getuigenis van deze ontmoeting en van de noodzaak die eruit voortvloeit om steeds naar Jezus te verwijzen, om Hem in het middelpunt van het eigen leven te stellen, van Hem te leren, zich zijn gezindheid eigen te maken om zichzelf volledig te verwezenlijken.

De derde beweging die in zekere zin de spirituele reis van Paulus afrondt, is die van de zending. Zijn opdracht is immers de naam van de Heer uit te dragen "onder heidenen en koningen en onder de zonen van Israël" (Hnd

9,15). Christus uitdragen: wie Christus heeft leren kennen, wie met Hem in contact is gekomen, kan dat niet voor zichzelf houden. Denken wij aan de vreugdevolle reis van Maria naar Elisabeth na de goddelijke ontvangenis. Zending, dat is Paulus' taak bij terugkeer uit Damascus: het gemeenschappelijk maken van, het laten delen in de ervaring van de liefde, de genade van God en de vreugde van Christus, die zich aan ons heeft geopenbaard en ons is tegemoet gekomen op de niet altijd goed begaanbare en gemakkelijke wegen van de wereld. De verkondiging van de zending houdt echter ook een andere openbaring in: die van het kruis: "Ik zal hem laten zien" – zegt de Heer – "hoeveel hij om mijn naam moet lijden" (Hnd 9,16). Het kruis zegt ons dat de wijze waarop wij ons geven, moet zijn zoals die van Jezus. Hij heeft zich aan ons gegeven door af te zien van ieder voorrecht, door zich van zichzelf te ontdoen, door ervoor te kiezen dienstbaar te zijn. En dit is het kruis dat ook de heilige Paulus heeft gedragen in zijn leven vol hartstocht voor Jezus, maar ook van zoveel leed en dat hij heeft afgesloten met het vergieten van zijn bloed.

Ik wens dat de in dit boek verzamelde gedachten de lezers kunnen begeleiden op een dergelijke spirituele weg en dat hun leven door de ontmoeting met Jezus werkelijk kan veranderen, zoals het geval was met Paulus en met alle degenen uit elke tijd die geloven en zich aan Hem toeve trouwen.

Tarcisio kardinaal Bertone
Staatssecretaris van de Heilige Stoel

INLEIDING

Door paus Benedictus XVI is van 28 juni 2008 tot 29 juni 2009 een jubileumjaar ingesteld om te herdenken dat de apostel Paulus 2000 jaar geleden werd geboren. Toen de paus het jubileumjaar aankondigde noemde hij verschillende activiteiten die geschikt zijn om beter toegang te krijgen tot de paulinische spiritualiteit, zoals “liturgische, culturele en oecumenische evenementen” en “pastorale en sociale bezoeken”. Daarnaast wenste hij dat er behalve studiebijeenkomsten ook “speciale publicaties over teksten van Paulus” zouden komen “om steeds beter de immense rijkdom te leren kennen van het onderricht dat daarin ligt besloten” (*Homilie*, 28 juni 2007).

In deze context vindt dit boekje zijn plaats: het doel is een lezing van de heilige Paulus te bieden door middel van een verzameling gedachten en overwegingen van de paus die betrekking hebben op deze buitengewone getuige van het geloof.

Paus Benedictus leest de spirituele levensloop van de heilige Paulus uitgaande van een zeer eenvoudige vraag: “Hoe komt de ontmoeting tot stand van een menselijk wezen met Christus?” (*Catechese*, 25 oktober 2006). Het antwoord dat hij geeft maakt de contouren van het geloof in Christus explicie-ter, niet alleen dat van Paulus, maar dat van iedere christen. Want wanneer de paus Paulus’ bekering overweegt, onderstreept hij de omstandigheid dat deze niet het resultaat was van een redenering, vrucht van slechts menselijke logica, maar van een goddelijk ingrijpen, “van een onvoorzienbare goddelijke genade” (*ibidem*). Zo confronteert Paulus ons, aldus Benedictus, onmiddellijk met een “zichzelf ontvangen vanuit Christus”, in plaats van een “zichzelf zoeken vanuit zichzelf” (*Catechese*, 8 november 2006). Dit vormt de eerste eigenschap van de christelijke identiteit. Hij die vóór zijn bekering “niet een mens was die ver van God en zijn Wet afstand” (*ibidem*), maar integendeel “een strenge volgeling die zich trouw, op het fanatieke af, aan de Wet hield”, begrijpt in het licht van de ontmoeting met Christus dat hij alleen maar had geprobeerd zichzelf en zijn eigen gerechtigheid op te bouwen. De ervaring van Paulus op de weg naar Damascus nodigt ons daarom uit

Gods handelen in ons leven te herkennen en ons steeds meer bewust te worden van deze beweging van God naar de mens toe, die het meest universele gegeven van het geloof vertegenwoordigt: “Dat wat wij zijn”, zo luidt het commentaar van paus Benedictus, “hebben wij als christenen te danken aan God en aan zijn genade” (*Catechese*, 8 november 2006). Het is duidelijk dat een dergelijke ‘ontdekking’ een antropologische uitwerking heeft ook voor de mens van vandaag, die gewend is slechts te vertrouwen op eigen kracht en zich als enige maker beschouwt van zijn eigen lot. Aan de *homo faber*, die niet kan toegeven dat niet alles van hem afhangt en dat niet alles uit te drukken en te vatten valt in een menselijke planning, aan deze mens van de moderne tijd leert Paulus dat men alleen maar ziet en begrijpt indien God dat toestaat, en dat men alleen maar vindt wanneer men is gevonden. Dat God genade is wil immers zeggen dat niet alles van ons afhangt. Dat Hij de eerste zet doet. Het is God die roept. Het is God die kiest. Het is God die werkzaam is: “Hij heeft ons het eerst liefgehad”, schrijft de evangelist Johannes. En wij kunnen alleen maar met deze beweging meegaan en hieraan toegeven door ons in te spannen deze steeds dieper te begrijpen en steeds meer gehoor te geven aan zijn oproep en zijn wil.

Maar Paulus’ roeping op de weg naar Damascus getuigt van nog een andere resolute keuze: Christus tot middelpunt maken van het eigen leven. Dat “zichzelf met Christus wegschenken” door, zoals Benedictus zegt, “persoonlijk aan het gebeuren van Christus zelf” deel te nemen, vormt het tweede element dat ten grondslag ligt aan de christelijke identiteit. Paulus maakt dat met zijn prediking en heel zijn leven duidelijk. Christus in het centrum van het eigen bestaan plaatsen betekent: je leven laten bepalen “door de ontmoeting, de gemeenschap met Hem en zijn Woord” (*Catechese*, 25 oktober 2006). Voor Paulus is het niet voldoende te zeggen dat christenen gedoopten of gelovigen zijn. Voor hem is het even belangrijk te zeggen dat zij “in Jezus Christus” zijn (*Catechese*, 8 november 2006). Paus Benedictus merkt op dat dit proces van wederzijdse doordringing tussen Christus en de christen, dat Paulus samenvat met de uitdrukking “Christus is in ons/u” (Rom 8,10; Kor13,5; etc.), bijna een “mystieke” connotatie heeft: immers, zoals Christus mens is geworden, zo moeten ook wij mens worden in Christus en ons zijn

gezindheid “van tedere ontferming, goedheid, deemoed, zachtheid en geduld” (Kol 3,12) eigen maken door zijn leerlingen te worden in de bereidheid te verdragen en te vergeven en zijn navolgers te worden in het vermogen lief te hebben.

Paus Benedictus nodigt ons voortdurend uit Paulus na te volgen door op de aansporing in te gaan die de apostel heeft nagelaten: hem na te volgen zoals hij Christus heeft nagevolgd (vgl. *Catechese*, 25 oktober 2006). Het mensgeworden Woord heeft de kracht om van binnenuit het menselijk bestaan te veranderen en met het levendmakend handelen van zijn Geest de mens te verheffen tot de waardigheid van kind van God (vgl. Rom 8,14-17). “Dat is onze grote waardigheid”, zo legt Benedictus XVI uit, “niet slechts beeld, maar kinderen van God te zijn” (*Catechese*, 15 november 2006). De tegenwoordigheid van de Geest des Heren in ons hart is de waarborg en de zekerheid van dit goddelijk kindschap, dat ons van slaven onderscheidt “die niet vrij zijn om anders te doen”, en dat ons de vrijheid van kinderen geeft, ofwel de vrijheid van de erfgenaam die zich verantwoordelijk voelt voor de nalatenschap die de vader hem heeft toevertrouwd. Tegenover de schijnwaarheden, die dikwijls samenvallen met eigen goeddunken en uiteindelijk zichzelf vernietigen, maakt paus Benedictus bij het lezen van deze passage van Paulus gebruik van een ook voor vandaag nog belangrijke les. Hij laat zien dat “ware vrijheid en verantwoordelijkheid samengaan en dat ware vrijheid zich toont in verantwoordelijkheid, in een wijze van handelen die de medeverantwoordelijkheid voor de wereld, voor zichzelf en voor anderen op zich neemt” (*Homilie*, 3 juni 2006).

Christus centraal stellen. Het aangenomen zijn als kinderen dankzij de Geest. De geestelijke dimensie van de Kerk als bewaarder van het mysterie van Christus, “lichaam van Christus”, zoals Paulus het definieert. Reflecties over doopsel en eucharistie die de vereniging met Christus en het zijn in Christus van de christen weerspiegelen. Het priesterschap “verstaan als het uitdragen van God naar mensen” (*Toespraak*, 22 december 2006). Het gebedsleven, waarin men de wil van God onderzoekt (vgl. *Homilie*, 25 januari 2008). Het streven naar heiligheid als verwezenlijking “van wat wij reeds zijn, als dege-

nen die in Christus Jezus zijn verheven tot de waardigheid van aangenomen kinderen van God” (*Angelus*, 1 november 2005).

Dit zijn enkele van de vele thema’s die de paus behandelt in de omvangrijke catechese over de heilige Paulus, een catechese die Benedictus, zoals uit deze bundel blijkt, vanaf het begin van zijn pontificaat ontvouwt en die hij beschouwt als een prioriteit van zijn leerzeg. Het is niet toevallig dat hij onmiddellijk na zijn verkiezing de basiliek van Sint Paulus buiten de Muren heeft bezocht en heel zijn handelen als herder van de universele Kerk in het teken van deze onvermoeibare apostel van Christus heeft willen stellen. Bij deze gelegenheid onderstreepte hij, inspiratie puttend uit de heilige Paulus, zijn keuze “om van Christus het middelpunt van zijn leven te maken door al het andere achter te laten voor de verhevenheid van de kennis van Hem en zijn mysterie van liefde en door zich vervolgens in te spannen Hem te verkondigen aan allen, vooral aan de heidenen, “ter ere van zijn naam” (Rom 1,5) (*Homilie*, 25 april 2005).

Dit zijn nu precies de woorden die in één zin de wezenlijke les samenvatten van Paulus “om opnieuw te beginnen bij Christus” en “niets boven zijn liefde te stellen” (vgl. Benedictus, *Regel 4: Nihil amori Christi praeponere*). Die les vormt het leidmotief van heel het pontificaat van Benedictus en tegelijkertijd de enige ware leefregel van de christen van iedere tijd.

Edmondo Caruana, O.Carm.

BENEDICTUS XVI OVER PAULUS

De liefde van Christus laat ons geen rust.

2 Kor 14,5

1. *Aan het begin*

Ik breng God dank dat Hij mij aan het begin van mijn dienst als opvolger van Petrus toestaat in gebed te verblijven bij het graf van de apostel Paulus. Dit is voor mij een pelgrimstocht waarnaar ik zeer heb verlangd, een gebaar van geloof dat ik in mijn naam stel, maar ook in naam van het geliefde bisdom Rome, waarover de Heer mij tot bisschop en herder heeft aangesteld, en in naam van de universele Kerk, die aan mijn pastorale zorgen is toevertrouwd. Een pelgrimstocht als het ware naar de wortels van de zending, de zending die de verrezen Christus toevertrouwde aan Petrus, aan de apostelen en in het bijzonder ook aan Paulus: Hij zette hem ertoe aan het evangelie aan de volkeren te verkondigen, tot in deze stad toe, waar hij na lange tijd het Rijk Gods te hebben verkondigd (Hnd 28, 31) met zijn bloed het uiterste getuigenis gaf voor zijn Heer die hem had “gegrepen” (Fil 3,12).

Homilie, 24 mei 2005

I DE APOSTOLISCHE ROEPING

1. De apostel van de volkeren

2. *Op de weg naar Damascus*

Het was de roeping op de weg naar Damascus die Paulus ertoe bracht Christus tot het middelpunt van zijn leven te maken door alles achter te laten voor de verhevenheid van de kennis van Hem en zijn mysterie van liefde en zich vervolgens in te spannen om dit aan allen te verkondigen, vooral aan de heidenen, “ter ere van zijn naam” (Rom 1,5).

Homilie, 25 april 2005

3. *Christus uitdragen*

Op de weg naar Damascus hadden het stralend gelaat en de luide stem van Christus hem ontrukkt aan de gewelddadige ijver als vervolger en in hem de nieuwe ijver ontstoken voor de Gekruisigde, die hen die dichtbij zijn en hen die veraf zijn weer met elkaar verzoent door zijn kruis (vgl. Ef 2,11-22). Paulus had begrepen dat in Christus heel de wet is vervuld en dat wie zich bij Christus aansluit zich met Hem verenigt en de wet vervult. Christus uitdragen, en met Hem de enige God, naar alle volkeren was zijn zending geworden.

Homilie, 17 juni 2007

4. *Evangelisatie*

De heilige Paulus is onvermoeibaar onderweg geweest, het evangelie uitdragend. Hij voelde zich zelfs in zekere zin ‘gedwongen’ het te verkondigen (vgl. 1 Kor 9,16) – niet zozeer vanwege de zorg voor het heil van de niet-gedoopte enkeling die het evangelie nog niet kende, maar omdat hij zich ervan bewust was dat de geschiedenis in haar geheel pas tot haar voltooiing kon komen als het evangelie de totaliteit (pléroma) van de volkeren zou hebben bereikt (vgl. Rom 11,25).

Toespraak, 21 december 2007

5. De God van allen

Een fundamentele les die ons wordt aangereikt door Paulus is de universele geest die zijn apostolaat ademt. Als een acuut probleem ervoer Paulus de toegang van de *gentiles*, de heidenen, tot God, die in de gekruisigde en verzezen Christus het heil aan alle mensen zonder uitzondering aanbiedt. Daarom wijdde hij zich aan het bekendmaken van dit evangelie, letterlijk ‘de goede boodschap’, dat wil zeggen de verkondiging van de genade die bestemd is om de mens te verzoenen met God, met zichzelf en de anderen. En dit deed hij vanaf het allereerste ogenblik dat hij had begrepen dat deze zaak niet alleen de joden aanging of een bepaalde groep mensen, maar een universele waarde had en alle mensen betrof, omdat God de God is van allen.

Catechese, 25 oktober 2006

6. De prediking van Paulus

Na de ontmoeting met de verzezen Christus op de weg naar Damascus herneemt Paulus de christologische lezing van het Oude Testament. Hij verdiept haar en vult haar aan, en zo wordt hij de apostel “van de volkeren”. De Wet is vervuld, zo leert hij, in het kruis van Christus. En het geloof in Christus, de vereniging met de liefde van Christus is de ware vervulling van heel de Wet. Dit is de inhoud van de prediking van Paulus. Hij laat zo zien dat de God van Abraham de God wordt van allen. En allen die geloven in Jezus Christus worden als kinderen van Abraham deelgenoot aan de beloften.

Catechese, 10 april 2007

7. Katholiciteit

Vreemdelingen zijn vrienden geworden; over alle grenzen heen erkennen wij elkaar als broeders en zusters. Hiermee wordt de zending van de heilige Paulus vervuld: hij wist dat hij “bestemd was voor de heilige dienst van Jezus Christus onder de heidenen [...] een welkome gave, geheiligd door de heilige Geest” (Rom 15,16). Het doel van de zending is een mensheid die zelf een levende verheerlijking is geworden van God, de ware eredienst die God voor

zich verwacht: dit is de diepste betekenis van katholiciteit – een katholiciteit die ons reeds is gegeven maar waarnaar wij steeds weer opnieuw op weg moeten gaan.

Homilie, 29 juni 2005

8. Tegenover de dood

“Mijn bloed wordt weldra geplengd,” schrijft de apostel aan Timoteüs, “het uur van mijn heengaan is nabij. Ik heb de goede strijd gestreden, de wedloop voleind, het geloof bewaard” (2 Tim 4,6-7). Wanneer Paulus in Rome gevangen zit, ziet hij de dood naderen en hij maakt de volledige balans op, vol erkentelijkheid en hoop. Hij is in vrede met God en met zichzelf en ziet kalm de dood onder ogen in het bewustzijn dat hij heel zijn leven zonder zichzelf te sparen in dienst van het evangelie heeft gesteld.

Angelus, 28 oktober 2007

9. Het voorbeeld van Paulus

Ook vandaag nog heeft Christus apostelen nodig die bereid zijn zichzelf op te offeren. Hij heeft getuigen nodig en martelaren zoals de heilige Paulus: eens een gewelddadige vervolger van de christenen, schaarde hij zich toen hij op weg naar Damascus ter aarde viel, verblind door het goddelijk licht, zonder aarzelen aan de kant van de Gekruisigde en hij volgde Hem zonder van gedachten te veranderen. Hij leefde en werkte voor Christus; voor Hem leed hij en stierf hij. Hoe actueel is vandaag zijn voorbeeld!

Homilie, 28 juni 2007

2. Door genade

10. De uitverkiezing van de gelovigen

In het begin, zegt de heilige Paulus, “vóór de grondlegging van de wereld” (Ef 1,4), in de eeuwigheid van God, staat de goddelijke genade klaar om in

actie te komen. Ik raak ontroerd wanneer ik deze waarheid overdenk: van eeuwigheid af staan wij God voor ogen, en Hij heeft besloten ons te redden.

De psalmen van de vespers, 2006, blz. 297

11. *De roeping*

Paulus omschrijft zichzelf expliciet als “apostel door roeping” (vgl. Rom 1,1; 1 Kor 1,1) of “apostel door Gods wil” (2 Kor 1,1; Ef 1,1; Kol 1,1), als om te onderstrepen dat zijn bekering niet het resultaat was van een gedachteontwikkeling, van overwegingen, maar de vrucht van een goddelijk ingrijpen, van een onvoorzienbare goddelijke genade.

Catechese, 25 oktober 2006

12. *Door genade*

De goddelijke liefde is de kracht die het leven van Saulus van Tarsus verandert en van hem de apostel van de volkeren maakt. Wanneer hij aan de christenen van Korinte schrijft, belijdt de heilige Paulus dat de genade van God in hem de bijzondere gebeurtenis van de bekering heeft bewerkstelligd: “Door de genade van God ben ik wat ik ben, en zijn genade aan mij is niet vergeefs geweest” (1 Kor 15,10). Enerzijds voelt hij de last dat hij een hinderenis is geweest voor de verbreiding van de boodschap van Christus, maar tegelijkertijd leeft hij in de vreugde dat hij de verrezen Heer heeft ontmoet en is verlicht en veranderd door zijn licht.

Homilie, 25 januari 2006

13. *De kracht van de genade*

“Ik heb harder gewerkt dan alle anderen, niet ik, maar de genade van God met mij” (1 Kor 15,10). Onvermoeibaar, als hing het werk van de zending geheel af van zijn inspanningen, werd Paulus echter altijd bezield door zijn diepe overtuiging dat heel zijn kracht kwam van de genade van God die in hem werkzaam was.

Homilie, 25 januari 2008

14. *Apostel door roeping*

Paulus is zich ervan bewust dat hij “apostel door roeping” is, dat wil zeggen niet door eigen kandidaatstelling, noch door menselijke opdracht, maar alleen door goddelijke roeping en uitverkiezing. In zijn brieven herhaalt de apostel van de volkeren meermalen dat alles in zijn leven de vrucht is van een barmhartig initiatief van God om niet. Hij werd bestemd “voor de dienst van het evangelie” (Rom 1,11), om de verkondiging te verbreiden van de goddelijke genade, die in Christus de mens verzoent met God, met zichzelf en de anderen.

Homilie, 28 juni 2007

15. *De genade van Christus*

De Efeziërs wenst de apostel “genade en vrede” toe “vanwege God, onze Vader, en onze Heer Jezus Christus” (vgl. Ef 1,2). Genade is de kracht die de mens en de wereld verandert; vrede is de rijpe vrucht van een dergelijke verandering. Christus is de genade; Christus is de vrede.

Homilie, 29 november 2006

II DE ONTMOETING MET JEZUS

3. Christus, het gelaat van God

16. *De grootsheid van de openbaring*

God heeft niet alleen gesproken: Hij heeft ons heel reëel *liefgehad*, liefgehad tot de dood van zijn eigen Zoon. Juist hieruit blijkt de grootsheid van de openbaring. God draagt als het ware zelf de wonden in zijn hart. Daarom kan ieder van ons persoonlijk met de heilige Paulus zeggen: “Ik leef in het geloof in de Zoon van God, die mij heeft liefgehad en zichzelf heeft overgeleverd voor mij” (Gal 2,20). Laten wij tot de Heer bidden dat de waarheid van dit woord diep in ons hart doordringt met de vreugde en verantwoordelijkheid die daarbij horen.

Homilie, 29 juni 2005

17. *God kennen*

Het thema ‘God’ is wezenlijk. Paulus zegt in de brief aan de Efeziërs: “Bedenkt dat gij indertijd [...] zonder hoop en zonder God waart. Thans echter zijt gij die eertijds *veraf* waart in Christus Jezus *dichtbij* gekomen” (Ef 2,12-13). Zo heeft het leven een zin, die mij tot gids is ook wanneer ik in moeilijkheden ben. Daarom moet men terugkeren naar God de Schepper, de God die de scheppende reden is. En vervolgens Christus vinden, het levende gelaat van God.

Toespraak, 22 februari 2007

18. *De belijdenis van het geloof*

In een passage uit de eerste brief aan de Korintiërs stelt Paulus: “Want al zijn er ook zogenaamde goden, hetzij in de hemel hetzij op aarde [...] toch is er voor ons maar één God, de Vader, uit wie het al voortkomt en voor wie wij bestemd zijn, en één Heer, Jezus Christus, door wie het al bestaat en wij in het bijzonder” (1 Kor 8,5-6). Zo hebben de leerlingen vanaf het begin in de verzen Jezus Hem erkend die onze broeder is in zijn mens-zijn, maar ook

geheel één is met God; Hem die ons met zijn komst in de wereld en in heel zijn leven, zijn dood en verrijzenis God heeft gebracht, God op een nieuwe en unieke wijze tegenwoordig heeft gesteld in de wereld; Hem derhalve die betekenis en hoop geeft aan ons leven: in Hem ontmoeten wij immers het ware gelaat van God, datgene wat wij werkelijk nodig hebben om te leven.

Toespraak, 11 juni 2007

19. *Wens*

“Moge Hij [God de Vader] uw innerlijk oog verlichten om te zien, hoe groot de hoop is waartoe Hij u roept, hoe rijk de heerlijkheid van zijn erfdeel temidden der heiligen” (Ef 1,18). Dit is de wens die de heilige Paulus laat opgaan tot de God van onze Heer Jezus Christus, de Vader van de heerlijkheid. Wij zullen God, onze Vader, nooit voldoende kunnen danken voor deze onmetelijke schat van hoop en heerlijkheid die Hij ons in zijn Zoon Jezus heeft geschonken. Het is onze voortdurende plicht ons door Hem te laten verlichten om zijn geheimvolle gave steeds meer te leren kennen.

Toespraak, 28 mei 2005

4. De centraliteit van Christus

20. *Les*

Het bestaan van Paulus is dat van een apostel die verlangt “alles voor allen te zijn” (1 Kor 9,22), zonder enig voorbehoud. Hieruit vloeit voor ons een zeer belangrijke les voort: wat telt is Jezus Christus te plaatsen in het middelpunt van ons leven, zodat onze identiteit wezenlijk wordt gekenmerkt door de ontmoeting, de gemeenschap met Christus en zijn Woord.

Catechese, 25 oktober 2006

21. *Levensplan*

De apostel van de volkeren herinnert ons eraan dat als wij sterven met Christus “wij met Hem zullen leven; als wij volharden, wij met Hem zullen heersen; als wij Hem verloochenen, Hij ons zal verloochenen” (2 Tim 2,11-12). Het hele levensplan van een christen kan niet anders dan in overeenstemming worden gebracht met Christus: alles met Hem, door Hem en in Hem, ter ere van God de Vader.

Homilie, 14 december 2007

22. *Zichzelf wegschenken*

“Voor zover ik nu leef in het vlees, leef ik in het geloof in de Zoon van God, die mij heeft liefgehad en zichzelf heeft overgeleverd voor mij” (Gal 2,20). Paulus leeft niet meer voor zichzelf, voor zijn eigen gerechtigheid. Hij leeft van Christus en met Christus: door zichzelf weg te schenken, niet meer zichzelf te zoeken en zichzelf te willen realiseren. Dit is de nieuwe gerechtigheid, de nieuwe richting die ons door de Heer is gegeven, die ons door het geloof is gegeven. Tegenover het kruis van Christus, de hoogste uitdrukking van zijn zelfgave, is er niemand die op zichzelf kan roemen, op zijn eigen, voor zichzelf gefabriceerde gerechtigheid.

Catechese, 8 november 2006

23. *De christelijke identiteit*

De christelijke identiteit bestaat uit deze twee elementen: het niet zichzelf zoeken vanuit zichzelf, maar zichzelf ontvangen vanuit Christus en [als tweede element] het zichzelf wegschenken met Christus en zo persoonlijk deelnemen aan het gebeuren van Christus zelf, tot aan het opgaan in Hem en het delen in zowel zijn sterven als zijn leven. Dit is wat Paulus schrijft in de brief aan de Romeinen: “De doop heeft ons doen delen in zijn dood [...] door de doop in zijn dood zijn wij met Hem begraven [...]. Zo moet ook gij uzelf beschouwen: als dood voor de zonde en levend voor God in Christus Jezus” (Rom 6,3.4.5.11)

Catechese, 8 november 2006

24. *Mystieke eenheid*

Hoewel het geloof ons innig verenigt met Christus, onderstreept het tegelijk het onderscheid tussen Hem en ons. Toch heeft het leven van een christen volgens Paulus ook een component die wij “mystiek” kunnen noemen en die een vereenzelving van ons met Christus en van Christus met ons mogelijk maakt.

Catechese, 8 november 2006

25. *Gegrepen*

Paulus is ten diepste door Christus “gegrepen”: “*comprehensus sum a Christo Jesu*” (Fil 3,12). En als zodanig is hij het niet meer die leeft, maar Christus in hem. “*Vivo autem iam non ego, vivit vero in me Christus*”: “Ikzelf leef niet meer, Christus is het die leeft in mij” (Gal 2,20).

Homilie, 24 maart 2006

26. *De verandering van het ik*

“Gij zijt één geworden in Christus”, zegt Paulus (vgl. Gal 3,28). Niet een *iets*, maar een *persoon*, een *unieke* persoon, een *nieuwe* persoon. Deze bevrijding van ons ik uit zijn isolement, dit *zijn* in een nieuwe persoon, is een *zijn* in de uitgestrektheid van God en een meegesleept worden in een leven dat nu al voortkomt uit de context van “sterf en word”.

Homilie, 15 april 2006

27. *Navolging*

De heilige Paulus verzekert de christenen van Korinte: “Ik heb u in mijn hart gesloten, wij horen bij elkaar in leven en dood” (2 Kor 7,3). Wat er tussen de apostel en zijn christenen gebeurt, moet vanzelfsprekend allereerst gelden voor de relatie tussen christenen en Jezus zelf: samen sterven, samen leven, in zijn hart zijn, zoals Hij in het onze is.

Catechese, 27 september 2006

5. Het mysterie van het Kruis

28. *Aanstoot en dwaasheid*

De Wet van Mozes heeft haar volledige vervulling gevonden in Jezus. Hij heeft Gods wijsheid en liefde geopenbaard door middel van het mysterie van het kruis, “voor de joden een aanstoot, voor de heidenen een dwaasheid, maar voor hen die geroepen zijn, joden, zowel als heidenen, is Hij Gods kracht en Gods wijsheid” (1 Kor 1,23-24).

Homilie, 19 maart 2006

29. *Het kruis van Christus*

De apostel Paulus zegt: “Maar wij verkondigen een gekruisigde Christus, voor de joden een aanstoot, voor de heidenen een dwaasheid” (1 Kor 1,23). De christenen verheerlijken echter niet zo maar een kruis, maar het kruis dat Jezus heeft geheiligd met zijn offer, vrucht en getuigenis van onmetelijke liefde.

Angelus, 17 september 2006

30. *Scientia Crucis*

De apostel kan met beslistheid stellen dat hij niets anders wil kennen “dan Jezus Christus en zijn kruis” (1 Kor 2,2). Het is waar: het kruis openbaart “de breedte, de lengte, de hoogte en de diepte” – de kosmische dimensies, dat is de betekenis – van een liefde “die alle kennis te boven gaat” – de liefde reikt verder dan wat men kan weten – en overlaadt ons “met heel de volheid van God zelf” (vgl. Ef 3,18-19).

Catechese, 12 april 2006

31. *Teken van liefde*

De uiting van de goddelijke liefde is totaal en volmaakt in het kruis. Daar bewijst God, zoals de heilige Paulus stelt, zijn liefde voor ons omdat “Christus voor ons is gestorven, toen wij nog zondaars waren” (Rom 5,8). Ieder van

ons kan daarom zeggen, zonder bang te hoeven zijn dat hij zich vergist: Christus heeft mij liefgehad en zich voor mij overgeleverd (vgl. Ef 5,2). Verlost door zijn bloed is geen enkel menselijk leven nutteloos of van weinig waarde, want wij allen worden persoonlijk door Hem bemind met een harts-tochtelijke en trouwe liefde, een grenzeloze liefde.

Boodschap, 27 januari 2007

32. Christus, onze vrede

Ons treft de schoonheid van de visie die de apostel laat zien (vgl. Ef 2,13-18): Christus is onze vrede. Hij heeft de twee werelden één gemaakt, joden en heidenen met elkaar verzoend door hen in zijn Lichaam te verenigen. Hij heeft de vijandschap overwonnen in zijn Lichaam, op het kruis. Met zijn dood heeft Hij de vijandschap overwonnen en heeft Hij ons allen verenigd in zijn vrede.

Toespraak, 25 juli 2006

6. De weg van het Kruis

33. Het voorbeeld

De apostel Paulus stelt in een bekende passage in de brief aan de Filippenzen dat Christus “zich van zichzelf heeft ontdaan en het bestaan van een slaaf op zich heeft genomen” (Fil 2,7). Hij, Christus, is het voorbeeld waarnaar wij moeten kijken. In het evangelie heeft Hij aan zijn leerlingen gezegd dat Hij is gekomen “niet om gediend te worden, maar om te dienen” (vgl. Mat. 20,28).

Toespraak, 18 februari 2006

34. Ontlediging

De heilige Paulus zegt tot allen – en natuurlijk in het bijzonder tot degenen die werken op Gods akker – dat wij “in ons de gezindheid van Christus moeten hebben” [vgl. Fil 2,5]. Zijn gezindheid was zo dat Hij, gezien het lot van

de mens, zijn bestaan in heerlijkheid bijna niet meer verdroeg, maar moest afdalen en de ongelooflijke, algehele ellende van het menselijk leven op zich moest nemen tot aan het uur van het lijden op het kruis. Dit is de gezindheid van Jezus Christus: zich gedreven voelen om aan de mensen het licht van de Vader te brengen, hen te helpen opdat het Rijk van God met hen en in hen gestalte krijgt.

Toespraak, 14 september 2006

35. Voor de anderen

Paulus schrijft: “De liefde van Christus laat ons geen rust” (2 Kor 5,14). Het besef dat in Christus God zelf zich voor ons weggeschonken heeft tot aan de dood toe, moet ons ertoe brengen niet meer voor onszelf te leven, maar voor Hem, en met Hem voor de anderen.

Deus caritas est, 33

36. De stigmata

In het debat over het juiste verstaan en beleven van het evangelie, geven uiteindelijk niet de argumenten van ons denken de doorslag. De doorslag geeft het leven, de beleefde en doorleefde eenheid met Jezus, niet alleen in ideeën of woorden, maar tot in de diepte van het bestaan, waarbij ook het lichaam, het vlees is betrokken. De kwetsuren die worden opgelopen in een lange lijdensgeschiedenis, zijn het getuigenis van de aanwezigheid van het kruis van Christus in het lichaam van Paulus. Het zijn zijn stigmata (vgl. Gal 6,17). Het is niet de besnijdenis die hem redt: de stigmata zijn het gevolg van zijn doopsel, de uitdrukking van zijn sterven met Jezus dag voor dag, het zekere teken dat hij een nieuw schepsel is.

Homilie, 17 juni 2007

7. De verrezen Heer

37. *De vreugde van Pasen*

De liefde van God voor ons, begonnen met de schepping, is zichtbaar geworden in het mysterie van het kruis, in die *kenosis* van God, ontlediging en vernedering van de Zoon van God die wij hebben horen verkondigen in de schitterende hymne aan Christus in de brief aan de Filippenzen (vgl. Fil 2,6-11). Ja, het kruis openbaart de volheid van Gods liefde voor ons. Een gekruisigde liefde, die niet ophoudt bij de aanstootgevende kruisdood op Goede Vrijdag, maar haar hoogtepunt vindt in de vreugde van de verrijzenis.

Homilie, 29 maart 2007

38. *De overwinning op het kwaad*

Het kwaad in al zijn vormen heeft niet het laatste woord. De uiteindelijke triomf is van Christus, van de waarheid en de liefde! Als wij met Hem bereid zijn te lijden en te sterven, wordt zijn leven ons leven, zo brengt Paulus ons in herinnering. “Christus, eenmaal van de doden verrezen, sterft niet meer: de dood heeft geen macht meer over Hem” (Rom 6,9). Op deze zekerheid rust ons christelijk bestaan en wordt het opgebouwd.

Catechese, 4 april 2007

39. *Het feit van de verrijzenis*

De verrijzenis van Christus is het centrale gegeven van het christendom, de fundamentele waarheid die in iedere tijd opnieuw krachtig moet worden bevestigd, want haar ontkennen, zoals men op verschillende wijzen heeft trachten te doen of nog doet, of haar veranderen in een puur geestelijke gebeurtenis, is ons eigen geloof ijdel maken. “Wanneer Christus niet is verrezen, is onze prediking zonder inhoud en uw geloof eveneens” (1 Kor 15,14).

Regina Coeli, 30 april 2006

40. *Opdracht*

In de eerste brief van Paulus aan de Korintiërs vinden wij het oudste bericht over de verrijzenis dat wij hebben. Paulus heeft het trouw overgenomen van de getuigen. Dat bericht spreekt op de eerste plaats over de dood van de Heer voor onze zonden, over zijn begrafenis, over zijn verrijzenis, die op de derde dag heeft plaatsgehad, en vervolgens staat er: “Christus is verschenen aan Kefas en daarna aan de Twaalf” (1 Kor 15,4). Zo wordt nogmaals de betekenis samengevat van de opdracht die aan Petrus werd gegeven tot aan het einde der tijden: getuige te zijn van de verrezen Christus.

Homilie, 7 mei 2005

41. *Getuigen van de Verrezene*

“Als gij dan met Christus ten leven zijt gewekt, zoekt wat boven is. [...] Zint op het hemelse, niet op het aardse” (Kol 3,1-2). Dat wil niet zeggen dat men zich onttrekt aan de dagelijkse plichten, geen belangstelling heeft voor de aardse werkelijkheid. Het betekent veeleer iedere menselijke werkzaamheid nieuw leven inblazen met een bovennatuurlijke geest. Het betekent vreugdevolle verkondigers en getuigen worden van de verrijzenis van Christus, de eeuwig levende.

Catechese, 19 april 2006

42. *Het Lam Gods*

Het kruis, een dwaasheid voor de wereld, een aanstoot voor vele gelovigen, is juist “wijsheid van God” voor wie zich tot in het diepste van hun wezen laat raken, “omdat de dwaasheid van God wijzer is dan de mensen en de zwakte van God sterker is dan de mensen” (vgl. 1 Kor 1,24-25). Sterker nog, de Gekruisigde, die na de verrijzenis voor altijd de tekenen draagt van zijn lijden, brengt de ‘vervalsingen’ en de leugens over God aan het licht, die zich hullen in geweld, wraak en uitsluiting. Christus is het Lam Gods, dat de zonden van de wereld op zich neemt en de haat uit het hart van de mens met wortel en tak uitroeit. Dat is zijn ware ‘revolutie’: de liefde.

Boodschap, 27 januari 2007

III HET LEVEN IN DE GEEST

8. Het handelen van de Geest

43. *Eenheid*

De heilige Geest schenkt de gave om te begrijpen. Hij overwint de breuk die is begonnen in Babel – de verwarring van de harten, die de een opzet tegen de ander – en opent grenzen. Het volk van God dat op de Sinaï zijn eerste configuratie had gevonden, wordt nu zo uitgebreid dat het geen grenzen meer kent. Paulus legt dit uit en onderstreept dit, wanneer hij zegt: “Wij allen, joden en heidenen, slaven en vrijen, zijn immers in de kracht van een en dezelfde geest door de doop één enkel lichaam geworden en allen werden wij gedrenkt met één geest” (1 Kor 12,13).

Homilie, 15 mei 2005

44. *Zaligheid*

Wij zijn zalig wanneer de heilige Geest ons openstelt voor de vreugde van het geloof en wanneer Hij ons laat binnentreden in de grote familie van de christenen, zijn Kerk, die zo veelzijdig is in de verscheidenheid van gaven, functies en werkzaamheden, en tegelijkertijd al één, aangezien – zegt de heilige Paulus – “het steeds dezelfde God is die in allen werkzaam is” (1 Kor 12,4).

Homilie, 1 december 2006

45. *Belijdenis van het geloof*

Paulus herinnert ons eraan dat de Geest de voortdurende bron is van ons geloof en onze eenheid: “Niemand kan zeggen ‘Jezus is de Heer’, tenzij door de heilige Geest (1 Kor 12,3). Hij wekt in ons de ware kennis van Jezus en legt op onze lippen de woorden van het geloof, opdat wij de Heer kunnen herkennen.

Homilie, 1 december 2006

46. *Leven in gemeenschap*

“De genade van onze Heer Jezus Christus, de liefde van God en de gemeenschap van de heilige Geest zij met u allen” (2 Kor 13,13). Deze woorden van Paulus, waarschijnlijk een echo van de eredienst van de opkomende Kerk, brengen naar voren hoe de gratis gave van de liefde van de Vader in Jezus Christus wordt verwezenlijkt en tot uitdrukking komt in de gemeenschap die door de heilige Geest tot stand wordt gebracht. De gemeenschap is ook een gave met zeer reële gevolgen: zij haalt ons uit onze eenzaamheid, uit ons eigen wereldje, en maakt ons deelgenoot van de liefde die ons verenigt met God en onder elkaar.

Catechese, 29 maart 2006

47. *De Trooster*

Met overtuiging stelt Paulus in de tweede brief aan de Korintiërs dat “de God van alle vertroosting ons troost in al onze tegenspoed, zodat wij in staat zijn anderen te troosten in al hun noden” (1,3-4). Wij weten goed dat de beloofde vertroosting door de heilige Geest niet eenvoudigweg bestaat uit mooie woorden, maar kenbaar wordt in een verruiming van geest en hart om zo de eigen situatie te kunnen zien binnen het grotere kader van de hele schepping, die onderworpen is aan barensweeën in afwachting van de openbaring van de kinderen van God (vgl. Rom 8,19-25).

Boodschap, 25 december 2006

9. De Geest in ons hart

48. *De inwoning van de Geest*

In zijn reflecties over de Geest gaat Paulus niet alleen in op de invloed van de Geest op het *handelen* maar ook op het *wezen* van de christen. Hij zegt immers dat de Geest van God in ons woont (vgl. Rom 8,9; 1 Kor 3,16) en dat “God de Geest van zijn Zoon in ons hart heeft gezonden” (Gal 4,6).

Catechese, 15 november 2006

49. *De Geest van Jezus*

De heilige Paulus spreekt rechtstreeks over de “Geest van Christus” (Rom 8,9), over de “Geest van de Zoon” (Gal 4,6) of over de “Geest van Jezus Christus” (Fil 1,19). Het is alsof hij wil zeggen dat niet alleen God de Vader zichtbaar is in de Zoon (vgl. Joh. 14,9), maar ook de Geest van God tot uitdrukking komt in het leven en het handelen van de gekruisigde en verrezen Heer!

Catechese, 15 november 2006

50. *Het gebed en de Geest*

Paulus leert ons nog iets dat belangrijk is: hij zegt dat er geen echt gebed bestaat zonder de tegenwoordigheid van de Geest in ons. Hij schrijft immers: “De Geest komt onze zwakheid te hulp. Want wij weten niet eens hoe wij behoren te bidden” (Rom 8,26). Hij nodigt uit om steeds gevoeliger en waakzamer te zijn voor deze aanwezigheid van de Geest in ons, om die om te vormen in gebed, om deze aanwezigheid te ervaren en om zo te leren bidden, te spreken met de Vader als kinderen in de heilige Geest.

Catechese, 15 november 2006

51. *De Geest meedelen*

“Ieder van ons ontvangt de gave om de Geest mee te delen tot welzijn van allen”, zegt de heilige Paulus (vgl. 1 Kor 12,7). De Geest meedelen, leven volgens de Geest betekent niet slechts leven voor zichzelf, maar wil zeggen leren zich voortdurend te conformeren aan Jezus Christus zelf door in navolging van Hem dienaar te worden van de eigen broeders en zusters.

Homilie, 1 december 2006

52. Erfenis

De Geest is volgens Paulus een vrijgevig onderpand, dat ons door God zelf is gegeven als een voorschot en tegelijkertijd garantie van onze toekomstige erfenis (vgl. 2 Kor 1,22; 5,5; Ef 1,13-14).

Catechese, 15 november 2006

10. De aanname tot kinderen

53. *De goddelijke aanname*

De heilige apostel schrijft: “Gezegend is God, de Vader van onze Heer Jezus Christus [...]. In Hem heeft Hij ons uitverkoren vóór de grondlegging der wereld [...]. Hij heeft ons voorbestemd zijn kinderen te worden door Jezus Christus” (Ef 1,3-5). Vóór de grondlegging der wereld, vóór onze komst in het bestaan, heeft de hemelse Vader ons persoonlijk uitgekozen en ons geroepen een persoonlijke relatie aan te gaan van kinderen met hun Vader, door Jezus, mensgeworden Woord, onder de leiding van de heilige Geest.

Boodschap, 5 maart 2006

54. *Kinderen van God dankzij de Geest*

“De Geest die gij ontvangen hebt, is er niet een van slaafsheid, die u opnieuw vrees zou aanjagen. Gij hebt een geest van kindschap ontvangen, die ons doet uitroepen: Abba, Vader”, zegt Paulus (Rom 8,15). Dit is onze grote waardigheid: niet alleen *beeld*, maar *kinderen* van God te zijn. Het is een uitnodiging om ons kindschap te beleven, ons er steeds bewuster van te zijn dat wij aangenomen kinderen zijn in de grote familie van God.

Catechese, 15 november 2006

55. *De verantwoordelijkheid als kinderen*

De heilige Geest maakt ons tot zonen en dochters van God, zegt Paulus (vgl. Rom 8,15). Hij betreft ons bij de verantwoordelijkheid die God zelf heeft voor zijn wereld, voor de hele mensheid. Hij leert ons om naar de wereld, de ander en onszelf te kijken met de ogen van God. Wij doen het goede niet als slaven die niet vrij zijn om anders te doen, maar wij doen het omdat wij persoonlijk de verantwoordelijkheid dragen voor het geheel; omdat wij de waarheid en het goede liefhebben, omdat wij God zelf en dus ook zijn schepsels liefhebben. Dit is de ware vrijheid, waartoe de heilige Geest ons wil brengen.

Homilie, 3 juni 2006

11. Het thema van de vrijheid

56. *De vrijheid van de kinderen van God*

Wij verlangen naar de ware en grote vrijheid, die van erfgenamen, de vrijheid van de kinderen van God [vgl. Rom 8,15]. In deze wereld vol schijnvrijheden, die milieu en mens verwoesten, willen wij met de kracht van de heilige Geest samen de ware vrijheid leren; scholen van vrijheid bouwen; de anderen met ons leven tonen dat wij vrij zijn en hoe mooi het is werkelijk vrij te zijn in de ware vrijheid van de kinderen van God.

Homilie, 3 juni 2006

57. *Het vrij zijn van zonde*

God heeft zijn Zoon gezonden, schrijft Paulus, “opdat Hij hen die onder de wet stonden zou bevrijden, opdat wij de rang van zonen zouden verkrijgen” (Gal 4,5). Het mensgeworden Woord verandert het menselijk bestaan van binnenuit door ons deelgenoot te maken van zijn zoonschap van de Vader. Hij is als wij geworden om ons te maken zoals Hij is: zoons en dochters in de Zoon, dus mensen die vrij zijn van de wet van de zonde.

Homilie, 31 december 2007

58. *De vrijheid als dienst*

Paulus zegt: “Broeders, gij wordt geroepen tot vrijheid. Alleen misbruik de vrijheid niet als voorwendsel voor de zelfzucht” (Gal 5,13). De vrijheid is dienst van de een aan de ander.

Toespraak, 28 november 2006

IV DE CHRISTELIJKE ERVARING

59. *Definitie*

Paulus richt zich tot al degenen in de wereld die “de naam aanroepen van de Heer Jezus Christus” (1 Kor 1,2). Dit is onze definitie: wij maken deel uit van hen die de naam aanroepen van de Heer Jezus Christus.

Catechese, 22 november 2006

12. In de gezindheid van Jezus

60. *De juiste weg*

Ik wil vooral deze vermaning van de heilige Paulus onderstrepen: “Die gezindheid moet onder u heersen welke ook Christus Jezus bezielde” (Fil 2,5). Leren voelen zoals Jezus voelde; onze wijze van denken, beslissen, handelen aanpassen aan de gezindheid van Jezus. Laten wij deze weg nemen als wij onze gezindheid gelijkvormig willen maken aan die van Jezus. Laten wij de juiste weg nemen.

Catechese, 26 oktober 2005

61. *Vertrouwelijk met Hem omgaan*

In de brief van Paulus aan de Efeziërs lezen wij dat het belangrijk is “Jezus te leren kennen” (4,20), dus niet alleen en niet zozeer te luisteren naar zijn onderricht, zijn woorden, als wel Hem beter te leren kennen als persoon, dat wil zeggen zijn mensheid en zijn godheid, zijn mysterie, zijn schoonheid. Hij is immers niet alleen een leraar, maar een vriend; meer nog: een broer. Hoe kunnen wij Hem ten diepste leren kennen als wij op een afstand blijven? De intimiteit, het vertrouwelijk met hem omgaan, de gewoonte – die laten ons de ware identiteit van Jezus Christus ontdekken.

Catechese, 6 september 2006

62. De vriendschap met Jezus

Vriendschap betekent gemeenschappelijkheid in denken en willen. In deze gemeenschap van denken met Christus moeten wij ons oefenen, zegt Paulus in de brief aan de Filippenzen (vgl. 2,2-5). En deze gemeenschap van denken is niet alleen iets verstandelijks, maar is een gemeenschappelijkheid van gevoelens en wil en vervolgens ook van handelen. Dat betekent dat wij Jezus steeds persoonlijker moeten leren kennen door naar Hem te luisteren, samen met Hem te leven, door bij Hem te verblijven.

Homilie, 13 april 2006

63. Denken met het hart

Paulus roept tot ons in de naam van God: “Hebt dezelfde gezindheid als Jezus Christus” [vgl. Fil 2,5]. Leert te denken zoals Jezus heeft gedacht. Leert te denken met Hem! En dit denken is niet alleen het denken van het verstand, maar ook een denken van het hart.

Homilie, 7 november 2006

64. De ware vooruitgang

Alles is geschapen “door Hem en voor Hem” (Kol 1,16), zegt Paulus ons. Met andere woorden: ja, er is vooruitgang in de geschiedenis. Er is – als wij willen – een evolutie van de geschiedenis. Vooruitgang is alles wat ons nader tot Christus brengt en ons zo nader brengt tot een verenigde mensheid, tot het ware humanisme.

Catechese, 4 januari 2006

65. Een nieuwe geest

Een nieuwe geest heeft degene die in Christus en zijn Paasmysterie de zin van het leven heeft gevonden en bemerkt dat alles gericht is op Hem. Dat was de houding van de apostel Paulus, die stelde dat hij alles had achtergelaten om Christus te leren kennen [vgl. Fil 3,7].

Angelus, 26 februari 2006

13. Het vrucht dragen van de Geest

66. *Liefde*

Het is niet zonder betekenis dat Paulus, wanneer hij de verschillende componenten opsomt van wat de Geest bewerkt, op de eerste plaats de liefde zet: “De vrucht van de Geest is liefde, vreugde, vrede...” (Gal 5,22). De Geest zet ons ertoe aan relaties van liefde met alle mensen aan te gaan: zo geven wij, wanneer wij liefhebben, de Geest ruimte, maken wij het Hem mogelijk zich volledig te kunnen uitdrukken.

Catechese, 15 november 2006

67. *Eensgezindheid*

Omdat de apostel zich ervan bewust is hoe gemakkelijk het is te bezwijken voor de altijd verborgen dreiging van conflicten en strijd, spoort hij de jonge gemeente van Filippi aan tot eensgezindheid en eenheid. De Galaten wijst hij er in krachtige bewoordingen op dat heel de wet alleen haar volheid vindt in het gebod van de liefde. Hij spoort hen aan de weg te gaan volgens de Geest, om de werken van het vlees – ruzie, afgunst, onenigheid, partijschappen, jaloersheden – te vermijden en zo de vrucht van de Geest te verwerven, die juist liefde is (vgl. Gal 5,14-23).

Toespraak, 30 mei 2005

68. *Broederlijke terechtwijzing*

Paulus roept de Korintiërs in zijn tweede brief op alle vermaningen ter harte te nemen (2 Kor 13). De broederlijke terechtwijzing is een werk van barmhartigheid. Niemand van ons ziet zichzelf goed, ziet zijn gebreken goed. En zo is het een daad van liefde elkaar aan te vullen, elkaar te helpen om beter inzicht te krijgen, om elkaar te corrigeren.

Toespraak, 3 oktober 2005

69. *Edelmoedigheid*

Het is wijsheid en een deugd zich met zijn hart niet te hechten aan de goederen van deze wereld, omdat alles voorbij gaat, alles abrupt kan eindigen. De ware schat die wij onophoudelijk moeten zoeken – zegt de heilige Paulus – is voor ons, christenen, gelegen in “wat boven is, daar waar Christus zetelt aan de rechterhand Gods” (Kol 3,1).

Angelus, 5 augustus 2007

70. *Vreugde*

“Verheugt u in de Heer te allen tijde. Nog eens: verheugt u! De Heer is nabij” (Fil 4,4.5). Hier horen wij de reden waarom Paulus in alle lijden, in alle tegenspoed niet alleen tot anderen kon zeggen “Verheugt u”: hij kon het zeggen omdat in hem zelf de vreugde aanwezig was. Als de beminde, de liefde, het grootste geschenk van mijn leven mij nabij is, als ik ervan overtuigd kan zijn dat Hij die mij bemint mij nabij is, ook in tegenspoed, dan blijft in het diepst van mijn hart een vreugde die groter is dan alle lijden. Omdat de Heer ieder van ons nabij is kan de apostel zeggen “Verheugt u”.

Toespraak, 3 oktober 2005

71. *Volharding*

De volharding in het goede, ook wanneer deze niet wordt begrepen en wordt gedwarsboomd, bereikt uiteindelijk altijd een eindpunt van licht, van vruchtbaarheid, van vrede. Dat is waar Paulus de Galaten aan herinnert: “Wie zaait op de akker van de Geest, zal van de Geest eeuwig leven oogsten. Laten we niet moede worden goed te doen; als we de moed niet verliezen, zullen we te zijner tijd de oogst binnenhalen” (Gal 6,8-9).

Catechese, 17 augustus 2005

72. *Innerlijke vrede*

“Bewaart de vrede”, zegt Paulus (2 Kor 13,11). Alleen als wij zijn gegrondvest op een diepe innerlijke vrede kunnen wij ook in de wereld, voor anderen, mensen van vrede zijn.

Toespraak, 3 oktober 2005

73. *Het Rijk Gods*

Een van de mooiste definities van het Rijk Gods vinden wij in de brief aan de Romeinen. Na de christenen te hebben aangespoord zich altijd door de liefde te laten leiden en geen aanstoot te geven aan hen die zwak zijn in het geloof, herinnert de apostel Paulus eraan dat het Rijk Gods “gerechtigheid, vrede en vreugde door de heilige Geest” (Rom 14,17) is.

Homilie, 6 mei 2006

14. “Nu echter blijven geloof, hoop en liefde, de grote drie”

(1 Kor 13,13)

Geloof

74. *Geloven*

God – zo schrijft Paulus – heeft ons een geest van wijsheid gegeven en “de ogen van onze geest om ons te doen begrijpen tot wat voor een hoop Hij ons heeft geroepen, wat voor een schat van heerlijkheid zijn erfenis temidden van de heiligen omvat en hoe de bijzondere grootheid is van zijn macht jegens ons, gelovigen, overeenkomstig de werkzaamheid van zijn kracht die Hij openbaarde in Christus” (vgl. Ef 1,17-20). Geloven wil zeggen onszelf verlaten op God, ons lot aan Hem toevertrouwen. Geloven wil zeggen een zeer persoonlijke band tot stand brengen met onze Schepper en Verlosser krachtens de heilige Geest en ervoor zorgen dat deze band het fundament van heel het leven is.

Toespraak, 28 mei 2006

75. *In de handen van de Heer*

Wij moeten er zeker van zijn dat wij nooit aan onszelf worden overgelaten, hoe zwaar en stormachtig de beproevingen ook zijn die ons wachten, dat wij nooit uit de handen van de Heer zullen vallen, de handen die ons hebben geschapen en die ons nu volgen op onze levensweg. Zoals Paulus belijdt: “Hij die het goede werk in u begonnen is, zal het voltooien” (Fil 1,6).

Catechese, 7 december 2005

76. *Optimisme*

De Goede Herder is met zijn genade werkzaam in de zielen. “Je hebt genoeg aan mijn genade” (2 Kor 12,9), hoorde de apostel als antwoord toen hij de Heer vroeg hem lijden te besparen. Moge dit bewustzijn uw geloof altijd voeden. Moge het u helpen wegen te vinden om het hart van alle mensen te bereiken met het gezonde optimisme dat u altijd moet uitstralen.

Toespraak, 21 september 2006

77. *Vertrouwen*

Ook op de donkerste ogenblikken van ons leven weten wij dat God nooit afwezig is. De heilige Paulus herinnert ons eraan dat “God in alles het heil bevordert van die Hem liefhebben” (Rom 8,28).

Toespraak, 7 mei 2005

Hoop

78. *Hoop ontvangen*

Paulus herinnert de Efeziërs eraan dat zij vóór hun ontmoeting met Christus zonder hoop waren, omdat zij “zonder God in de wereld waren” (Ef 2,12). Komen tot de kennis van God – de ware God – dat betekent hoop ontvangen.

Spe salvi, 3

79. De christelijke hoop

Paulus zegt tegen de Tessalonicenzen: “Gij moet niet bedroefd zijn zoals de andere mensen, die geen hoop hebben” (1 Tes 4,13). Hier verschijnt het feit dat zij een toekomst hebben, als een element dat christenen onderscheidt: zij weten niet precies wat hen wacht, maar zij weten in het algemeen dat hun leven niet eindigt in een leegte. Alleen wanneer de toekomst zeker is als een positieve werkelijkheid, wordt ook het heden leefbaar.

Spe salvi, 2

80. De hoop opbouwen

Men moet de hoop opbouwen door te werken aan het weefsel van de maatschappij die bij het weven van de levensdraden de ware betekenis van de hoop verliest. Dat verlies is volgens Paulus een vloek die de menselijke persoon zichzelf oplegt: “mensen zonder liefde” (vgl. Rom 1,31).

Toespraak, 12 mei 2007

81. Worteling

De hoop van de christen is gericht op de toekomst, maar blijft altijd stevig geworteld in een gebeurtenis uit het verleden. In de volheid der tijden is de Zoon van God geboren uit de Maagd Maria: “Geboren uit een vrouw, geboren onder de wet”, zoals de apostel Paulus schrijft (Gal 4,4).

Angelus, 27 november 2005

Liefde

82. Verkondiging

Voor de christen gelden de woorden van de apostel Paulus: “De liefde van Christus laat ons geen rust” (2 Kor 5,14). De liefde die de Vader ertoe bewoog de Zoon in de wereld te zenden en de Zoon om zich aan te bieden voor ons tot de dood op het kruis, diezelfde liefde is door de heilige Geest uitgestort in het hart van de gelovigen. Iedere gedoopte kan dan ook als rank die verenigd

is met de wijnstok, meewerken aan de zending van Jezus. En die is, samenvattend: iedere mens de blijde boodschap brengen dat “God liefde is” en juist daarom de wereld wil redden.

Angelus, 22 oktober 2006

83. *Zich geven*

De heilige Paulus leert ons in zijn hymne op de liefde (vgl. 1 Kor 13) dat de liefde altijd meer is dan een eenvoudige activiteit: “Al deel ik heel mijn bezit uit, al geef ik mijn lichaam prijs aan de vuurdood: als ik de liefde niet heb, baat het mij niets” (v. 3). Het praktisch handelen blijft onvoldoende als hierin de liefde voor de mens niet waarneembaar wordt, een liefde die gevoed wordt door de ontmoeting met Christus. Het van heel nabij, persoonlijk deelnemen aan de nood en het lijden van de ander wordt een zelfgave van mij voor hem. Opdat mijn hulp de ander niet vernedert, moet ik hem niet slechts iets van mijzelf geven, maar mijzelf. Ik moet in die gave aanwezig zijn als persoon.

Deus caritas est, 34

84. *God is liefde*

De tegenwoordige mensheid heeft behoefte aan deze wezenlijke boodschap, die vlees en bloed geworden is in Christus Jezus: God is liefde. Alles moet hiervan uitgaan en alles moet hierheen leiden: iedere pastorale handeling, iedere theologische verhandeling. Zoals Paulus zegt: “Als ik de liefde niet heb, baat het mij niets” (vgl. 1 Kor 13,3): alle charisma’s verliezen zin en waarde zonder de liefde; dankzij de liefde dragen allen daarentegen bij aan de opbouw van het mystieke lichaam van Christus.

Homilie (2), 22 april 2007

85. *Onvoorwaardelijke liefde*

De mens heeft behoefte aan onvoorwaardelijke liefde. Hij heeft behoefte aan de zekerheid die hem doet zeggen: “Noch de dood noch het leven, noch

engelen noch boze geesten, noch wat is noch wat zijn zal, en geen macht in den hoge of de diepte, noch enig wezen in het heelal zal ons kunnen scheiden van de liefde Gods, die is in Jezus Christus onze Heer”.

Spe salvi, 26

86. Gerechtigheid en liefde

Gerechtigheid op zich is onvoldoende om werkelijk menselijke en broederlijke relaties binnen de maatschappij tot stand te brengen. Zoals Paulus verkondigt: “De liefde is lankmoedig en goedertieren” (1 Kor 13,4). In één woord, de liefde maakt het de gerechtigheid mogelijk creatiever te worden en nieuwe uitdagingen aan te gaan, maar zij inspireert ook en zuivert de inspanningen van de mensheid om een authentieke gerechtigheid te bereiken en zo een menswaardige samenleving op te bouwen.

Boodschap, 28 april 2007

87. De zending van de liefde

Paulus, de apostel van de volkeren, schreef: “De liefde van Christus laat ons geen rust” (2 Kor 5,14). Laat iedere christen zich deze woorden eigen kunnen maken in de vreugdevolle ervaring gezondene van de liefde te zijn, daar waar de Voorzienigheid hem heeft geplaatst, door nederig en moedig de naaste te dienen zonder bijbedoelingen en door uit het gebed kracht te putten voor een blijde en werkzame liefde.

Angelus, 1 oktober 2006

15. De werken en het geloof

88. Het geloof van de christen

Paulus schrijft in de brief aan de Romeinen: “De mens wordt gerechtvaardigd door te geloven, niet door de wet te onderhouden” (3,28). Hij zegt in alle duidelijkheid dat de rechtvaardiging niet afhangt van onze eventuele goede werken,

maar van een pure genade van God: “En allen worden wij om niet door zijn genade gerechtvaardigd, krachtens de verlossing die in Christus Jezus is” (Rom 3,24).

Catechese, 8 november 2006

89. Het thema van de rechtvaardiging

Volgens Paulus worden wij door God niet krachtens onze werken, maar dankzij ons geloof gerechtvaardigd (vgl. Gal 2,16; Rom 3,28). De heilige Paulus verzet zich tegen de trots van de mens die denkt de liefde van God, die ons voorafgaat, niet nodig te hebben. Hij verzet zich tegen de zelfrechtvaardiging waarbij er geen sprake is van eenvoudigweg gegeven en onverdiende genade.

Catechese, 28 juni 2006

90. De wet en de genade

In de Tien Geboden is de wijsheid van God vervat. Daarom stelt Jezus in het evangelie dat het noodzakelijk is de geboden te onderhouden “om het leven binnen te gaan” (vgl. Mc 10,19). Het is noodzakelijk, maar niet voldoende! Immers, zoals Paulus zegt, het heil komt niet van de wet, maar van de genade.

Homilie, 15 oktober 2006

16. Bekering

91. De menselijke broosheid

Om de roep van God te beantwoorden en zich op weg te begeven is het niet noodzakelijk al volmaakt te zijn. De broosheid en beperkingen van de mens vormen geen hindernis, mits zij ertoe bijdragen ons steeds meer bewust te maken van het feit dat wij de verlossende genade van Christus nodig hebben. Dit is de ervaring van de heilige Paulus. Op zijn gebed om bevrijd te worden van de afranselingen van de duivel krijgt hij het antwoord: “Je hebt genoeg

aan mijn genade.” Paulus accepteert deze beslissing van de Heer en zegt: “Ik zal het liefst van alles roemen op mijn zwakheden. Dan zal de kracht van Christus in mij wonen” (2 Kor 12,7.9). “Zich roemen op zijn zwakheid” betekent graag, van harte de eigen toestand van zwakte aanvaarden: de beperkingen van de eigen krachten, het lijden, wetende dat men zo dicht bij de Heer is, en levend in het vertrouwen op *zijn* kracht.

Boodschap, 5 maart 2006

92. *De weg*

“U hebt u van de afgoden tot God bekeerd”, schrijft Paulus aan de Thessalonicenzen, “om de levende en waarachtige God te dienen” (1 Tes 1,9). Deze bekering is het begin van de weg van heiligheid die de christen geroepen is te verwezenlijken in zijn eigen bestaan. Een heilige is hij die zo wordt aange trokken door de schoonheid van God en zijn volmaakte waarheid dat hij er steeds meer door verandert. Omwille van deze schoonheid en waarheid is hij bereid van alles af te zien, ook van zichzelf. Hij heeft genoeg aan Gods liefde, die hij ervaart in de nederige en belangeloze dienst aan de naaste, vooral aan hen die niets kunnen teruggeven.

Homilie, 23 oktober 2005

17. Heiliging

93. *De eenheid in Christus*

Paulus herinnert ons eraan dat wij door Christus geen vreemdelingen meer zijn, noch ontheemden, maar medeburgers van de heiligen en huisgenoten van God, uitgroeïend tot een heilige tempel, een verblijf van God (vgl. Ef 2,19-22). Dit verheven beeld van een leven in gemeenschap doet een beroep op alle aspecten van ons leven als christen.

Toespraak, 17 maart 2006

94. *Streven naar volmaaktheid*

“Perfecti estote” luidt de Latijnse tekst van 2 Kor 13,11. Streeft naar volmaaktheid. Dit woord van Paulus nodigt ons uit te zijn wat wij zijn: beeld van God, wezens die in relatie tot de Heer zijn geschapen, een ‘spiegel’ waarin het licht van de Heer weerkaatst. Het gaat er niet om het christendom te leven naar de letter, de heilige Schrift te verstaan naar de letter – dat is dikwijls moeilijk, historisch discutabel – maar boven de letter uit te gaan, naar de Heer die tot ons spreekt en zo naar de vereniging met God.

Toespraak, 3 oktober 2005

95. *Universele heiligheid*

In de eerste brief aan de Korintiërs richt Paulus zich “tot hen die, geheiligd in Christus Jezus, tot een heilig leven zijn bestemd, samen met allen die allereerst de naam aanroepen van Jezus Christus, hun Heer en de onze” (1 Kor 1,2). De christen is inderdaad al heilig omdat het doopsel hem verenigt met Christus en zijn Paasmysterie, maar hij moet het tegelijkertijd nog worden door steeds inniger aan Hem gelijkvormig te worden.

Angelus, 1 november 2007

96. *Geroepen*

Alle mensen, zo brengt de apostel Paulus in herinnering, zijn geroepen om in de liefde heilig en onbevlekt te zijn voor het aanschijn van God (vgl. Ef 1,4).

Angelus, 8 december 2005

97. *Heiligheid*

Heilig worden betekent ten volle verwezenlijken wat wij al zijn: in Jezus Christus verheven tot de waardigheid van aangenomen kinderen van God (vgl. Rom 8,14-17).

Angelus, 1 november 2005

V DE KERK VAN GOD

98. *De liefde is het hart van de Kerk*

Mijn vereerde voorganger, paus Johannes Paulus II, zei het zo: “Zoveel dingen zullen ook in de nieuwe eeuw noodzakelijk zijn voor de historische gang van de Kerk; maar als de liefde (*agape*) ontbreekt, zal alles nutteloos zijn. Het is de apostel Paulus zelf die ons hieraan herinnert in de hymne aan de liefde: ook al zouden wij de talen spreken van mensen en engelen, ook al zouden wij een geloof hebben dat bergen kan verzetten, maar als wij vervolgens te kort schieten in de liefde, zou alles ‘niets’ zijn (vgl. 1 Kor 13,2). De liefde is werkelijk het ‘hart’ van de Kerk.”

Brief, 27 mei 2007

18. Volk van God, lichaam van Christus, tempel van God

99. *Teken van eenheid*

Paulus weet dat hij is gezonden om een ‘mysterie’ te verkondigen, een goddelijk plan dat alleen in de volheid der tijden in Christus werkelijkheid is geworden en zich heeft geopenbaard: dat wil zeggen dat “de heidenen in Christus Jezus mede-erfgenamen zijn, medeleden en mededeelgenoten van de belofte door middel van het evangelie” (Ef 3,6). Dit ‘mysterie’ wordt werkelijkheid in het historisch heilsplan van de Kerk, het nieuwe Volk waarin na het neerhalen van de oude scheidingsmuur joden en heidenen elkaar weer in eenheid vinden. Evenals Christus is de Kerk niet alleen een instrument van de eenheid, maar is zij er ook het doeltreffend teken van.

Homilie, 29 november 2006

100. *De centraliteit van de Kerk*

Paulus’ aansluiting bij de Kerk werd begunstigd door een direct ingrijpen van

Christus, die zich op de weg naar Damascus aan hem openbaarde en zich vereenzelvigde met de Kerk. Hij deed hem begrijpen dat de Kerk vervolgen betekende Hem, de Heer, vervolgen. Immers, de Verrezen Heer zei tot Paulus, de vervolger van de Kerk: “Saul, Saul, waarom vervolgt gij mij?” (Hnd 9,4). Door de Kerk te vervolgen vervolgde hij Christus. Paulus bekeerde zich op dat moment tegelijkertijd tot Christus en de Kerk. Daarom begrijpt men waarom de Kerk vervolgens zo vaak aanwezig was in het denken, het hart en het handelen van Paulus.

Catechese, 22 november 2006

101. *Christus en de Kerk*

Op de weg naar Damascus hoorde Saul de verbijsterende vraag: “Waarom vervolgt ge mij?” Ter aarde gestort en innerlijk ontdaan, vroeg hij: “Wie zijt gij, Heer?”, en hij kreeg het antwoord dat ten grondslag ligt aan zijn bekeering: “Ik ben Jezus, die gij vervolgt” (Hnd 9,4-5). Paulus begreep in één ogenblik wat hij vervolgens in zijn geschriften tot uitdrukking zou brengen: de Kerk vormt één lichaam, waarvan Christus het hoofd is. Zo werd hij van christenvervolger tot apostel van de volkeren.

Homilie, 25 januari 2006

102. *Mystiek lichaam*

Paulus laat ons begrijpen dat de Kerk niet alleen *toebehoort* aan Christus, maar in zekere zin met Hem *gelijkgesteld* en *vereenzelvigd* kan worden. Hieruit komt dus de grootheid en voortreffelijkheid van de Kerk voort, dat wil zeggen van ons allen die er deel van uitmaken. Als ledematen van Christus zijn wij als het ware een verlenging van zijn persoonlijke aanwezigheid in de wereld.

Catechese, 22 november 2006

103. *De charisma's in de christelijke gemeenschap*

Wanneer men de noodzaak van de eenheid onderstreept, betekent dat niet dat men beweert dat het kerkelijk leven moet worden geüniformeerd of afgevlakt naar één wijze van handelen. Paulus leert om “de heilige Geest niet uit

te blussen” (1 Tes 5,19), dat wil zeggen ruimhartig ruimte te maken voor de onvoorspelbare dynamiek van de charismatische uitingen van de Geest, die de bron is van energie en van steeds nieuwe vitaliteit.

Catechese, 22 november 2006

104. De charisma's niet uitblussen

De heilige Paulus spoort in de eerste brief aan de Tessalonicenzen ertoe aan de charisma's niet uit te blussen [cfr. 1 Tes 5,19]. Als de Heer ons nieuwe gaven schenkt, moeten wij dankbaar zijn, ook al zijn die soms ongemakkelijk. Het is mooi dat zonder initiatief van de hiërarchie, maar op initiatief van onder op, zoals men zegt, maar ook door een initiatief dat waarlijk vanuit den hoge komt, dat wil zeggen als een geschenk van de heilige Geest, nieuwe vormen van leven in de Kerk ontstaan, zoals die er overigens in alle tijden zijn geweest.

Toespraak, 22 februari 2007

105. Bruid van Christus

Er is ook een brief van Paulus die de Kerk zelfs voorstelt als bruid van Christus (vgl. Ef 5,21-33): dit laat zien hoe innig de betrekkingen zijn tussen Christus en zijn Kerk, zowel in de zin dat de Kerk het voorwerp is van de tederste liefde van de Heer, als ook in de zin dat de liefde wederzijds moet zijn en dat wij derhalve, als ledematen van de Kerk, een hartstochtelijke trouw moeten betonen jegens Hem.

Catechese, 22 november 2006

106. De heilige stad

Zoals man en vrouw in hun liefde “één vlees” worden, zo worden Christus en de in zijn Kerk verzamelde mensheid door de liefde van Christus “één geest” (vgl. 1 Kor 6,17; Ef 5,29 vv.). Paulus noemt Christus de nieuwe, laatste Adam, de definitieve mens. En hij noemt Hem een “levendmakende geest” (1 Kor 15,45). Met Hem worden wij één; samen met Hem wordt de Kerk een levend-

makende geest. De heilige stad, waarin geen tempel meer bestaat omdat God daar niet woont, is het beeld van deze gemeenschap die ontstaat uitgaande van Christus.

Homilie, 10 december 2006

107. Geestelijk lichaam

Ook al is de Kerk een lichaam, zij is het lichaam van Christus en derhalve een geestelijk lichaam, zoals Paulus zegt. Het is *geestelijke* werkelijkheid. Dit lijkt mij zeer belangrijk: dat de mensen kunnen zien dat de Kerk niet een supranationale organisatie is, niet een administratief lichaam of een lichaam met een bepaalde macht, niet een sociaal bureau. Zeker, zij verricht sociaal en supranationaal werk, maar zij is een geestelijk lichaam.

Toespraak, 22 februari 2007

108. Gods familie

In de brief aan de Efeziërs vergelijkt Paulus de verhouding binnen het huwelijk met de echtelijke eenheid die bestaat tussen Christus en de Kerk (vgl. Ef 5,25-33). Sterker nog, wij zouden kunnen zeggen dat de apostel het leven van de gehele Kerk indirect vergelijkt met dat van een gezin. In werkelijkheid is de Kerk ook Gods gezin.

Catechese, 7 februari 2007

109. De heilige Geest en de Kerk

Paulus laat een zeer bijzondere kracht zien. Deze is duidelijk gebaseerd op de goddelijke openbaring, maar ook op zijn eigen apostolische ervaring, die hem telkens opnieuw deed beseffen dat niet menselijke wijsheid en welsprekendheid maar alleen de kracht van de heilige Geest de Kerk in het geloof opbouwt (vgl. 1 Kor 1,22-24; 2,4 v.).

Toespraak, 21 januari 2008

19. De eenheid en de dialoog tussen de Kerken

110. *De oecumenische dialoog*

Dit is van groot belang: wij moeten de scheiding verdragen die bestaat. Paulus zegt dat schisma's gedurende een bepaalde tijd noodzakelijk zijn en de Heer weet waarom: om ons op de proef te stellen, om ons te oefenen, om ons te laten rijpen, om ons nederiger te maken [vgl. 1 Kor 11,19]. Maar tegelijkertijd zijn wij verplicht op weg te gaan naar de eenheid. En op weg gaan naar de eenheid is al een vorm van eenheid.

Toespraak, 2 maart 2006

111. *Eenheid*

De christenen van Korinte hebben als eersten de moeilijkheden en ernstige verleidingen van afscheidingen gekend. In Paulus' eerste brief aan hen kunnen wij een boodschap zien die actueel is voor alle christenen. Er doet zich inderdaad een reëel gevaar voor wanneer enkele personen zich willen identificeren met een bepaalde groep, wanneer zij zeggen: ik ben van Paulus, ik van Apollos, ik van Kefas. Dan stelt Paulus de geduchte vraag: "Is Christus dan in stukken verdeeld?" (1 Kor 1,13)

Toespraak, 14 december 2006

112. *Noodzaak van het gebed*

"Bidt zonder ophouden" (1 Tes 5,17). De heilige Paulus richt zich tot de gemeente van Tessalonica, die intern een groot conflict doormaakte, om in krachtige bewoordingen opnieuw enkele fundamentele houdingen in herinnering te roepen. Hieronder neemt het gebed een prominente plaats in. Met deze uitnodiging wil Paulus laten zien dat uit het nieuwe leven in Christus en de heilige Geest het vermogen voortkomt om ieder egoïsme te overwinnen, om samen in vrede en broederlijke eenheid te leven, om met liefde de lasten en het lijden van de ander te dragen. Wij moeten nooit moe worden te bidden voor de eenheid van de christenen.

Angelus, 20 januari 2008

113. *De oecumenische betrekkingen*

De raad die Paulus de Tessalonicenzen gaf, kan ook vandaag de houding van de christenen inspireren in het kader van de oecumenische betrekkingen. “Bewaart de onderlinge vrede” en vervolgens: “Bidt zonder ophouden. Dankt God voor alles” (vgl. 1 Tes 5,13.17-18). Laten ook wij deze dringende aansporing van de apostel ter harte nemen, zowel door de Heer te danken voor de voortgang die is gemaakt in de oecumenische beweging, als ook door de volle eenheid af te smeken.

Catechese, 23 januari 2008

20. Het evangelie verkondigen

114. *De prediking*

De apostel van de volkeren schreef dat onze Heiland wil “dat alle mensen gered worden en tot de kennis van de waarheid komen” (1 Tim 2,4-6). Dit, en geen ander, is het doel van de Kerk: het heil van de zielen, één voor één. De Vader heeft daarom zijn Zoon gezonden, en “zoals de Vader Mij gezonden heeft, zo zend Ik u” (Joh 20,21). Vandaar de opdracht om te evangeliseren.

Toespraak, 11 mei 2007

115. *Boodschap*

De Kerk doet niets anders dan de boodschap te verbreiden van Christus, die is gekomen – zoals de apostel Paulus schrijft in de brief aan de Efeziërs – om de vrede te verkondigen aan hen die veraf waren en hen die dichtbij waren (vgl. 2,17).

Toespraak, 9 januari 2006

116. *Fides ex auditu*

Het geloof, als kennis en belijdenis van de waarheid over God en de mens, “ontstaat door de prediking en de prediking geschiedt in opdracht van Christus”, zegt Paulus (Rom 10,17).

Homilie, 26 mei 2006

117. *Geloof en cultuur*

Het christelijk geloof staat open voor wat “waar, edel, rechtvaardig, rein, beminnelijk en aantrekkelijk” is, zoals de apostel Paulus de Filippenzen leerde (vgl. 4,8).

Toespraak, 2 juni 2006

118. *Bijbels geloof en Grieks denken*

Het visioen van Paulus, voor wie zich alle wegen van Azië hadden gesloten en die in een droom een Macedoniër zag en zijn smeekbede hoorde: “Steek over naar Macedonië en kom ons te hulp” (vgl. Hnd 16,6-10) – dit visioen kan worden geïnterpreteerd als een ‘condensatie’ van de intrinsieke noodzaak van een toenadering tussen Bijbels geloof en het Griekse zichzelf bevragen.

Toespraak, 12 september 2006

119. *Op de Areopaag*

Paulus had op de Areopaag in Athene een eerste poging gedaan tot een dialoog met de Griekse filosofie – en dat was grotendeels mislukt. Maar zij hadden hem gezegd: “Daarover zullen wij u bij gelegenheid nog wel eens horen.”

Catechese, 18 april 2007

120. *Evangelisatie*

Het werk van evangelisatie is nooit een zich eenvoudig aanpassen aan de culturen; het is ook altijd een zuivering, een moedig snoeien dat leidt tot rij-

ping en genezing, een openheid die het mogelijk maakt die “nieuwe schepping” (2 Kor 5,17; Gal 6,15) te worden die de vrucht is van de heilige Geest.

Toespraak, 19 oktober 2006

121. *Trouw (2)*

Paulus bleef de Heer die hij eerst vervolgde en aan wie hij vervolgens zijn hele bestaan toewijdde, trouw tot de dood. Moge zijn voorbeeld een bemoeiding zijn voor allen om het Woord van het heil te ontvangen en in het dagelijkse leven te vertalen in trouwe navolging van Christus.

Toespraak, 21 januari 2008

122. *Trouw (2)*

De heilige Paulus, die zoals men weet oorspronkelijk door Christus werd geroepen met een persoonlijke roeping, is een ware apostel. Maar ook voor hem telt wezenlijk de trouw aan wat hij heeft ontvangen. Hij wil niet een nieuw, om zo te zeggen ‘paulinisch’ christendom ‘uitvinden’. Daarom zegt hij met nadruk: “Ik heb u overgeleverd wat ik ook zelf als overlevering heb ontvangen” (1 Kor 15,3). Hij heeft de gave van het begin die komt van de Heer overgeleverd en het is de waarheid die redt. Vervolgens schrijft hij op het einde van zijn leven aan Timoteüs: “Bewaar de u toevertrouwde schat met de hulp van de heilige Geest die in ons woont” (2 Tim 1,14).

Catechese, 3 mei 2006

123. *Roeping en zending*

De geschiedenis van Paulus, de grootste missionaris van alle tijden, laat vanuit vele gezichtspunten naar voren komen wat het verband is tussen roeping en zending. Wanneer hij er door zijn tegenstanders van wordt beschuldigd dat hij niet tot het apostolaat is gemachtigd, beroept hij zich juist herhaaldelijk op de roeping die hij rechtstreeks van God heeft ontvangen (vgl. Rom 1,1; Gal 1,11-12.15-17).

Boodschap, 3 december 2007

124. *Petrus en Paulus*

De christelijke traditie heeft vanaf het begin Petrus en Paulus als onafscheidelijk beschouwd, ook al hadden beiden een verschillende zending te vervullen. Petrus beleed als eerste het geloof in Christus, Paulus kreeg als geschenk de rijkdom ervan te mogen uitdiepen. Petrus stichtte de eerste gemeenschap van de christenen voortkomend uit het uitverkoren volk, Paulus werd de apostel van de heidenen. Met verschillende charisma's werkten zij voor één zaak: de opbouw van de Kerk van Christus.

Homilie, 28 juni 2007

125. *Taak*

De Kerk van het derde millennium stelt zich ten doel de christenen in staat te stellen om, zoals Paulus zegt, te “komen tot de volle rijkdom van het inzicht in Gods geheim, Christus namelijk, in wie alle schatten van wijsheid en kennis verborgen zijn” (Kol 2,2-3).

Toespraak (3), 12 mei 2007

21. De gewijde bedienaren

126. *De gewrichten van de Kerk*

In de brief aan de Efeziërs zegt Paulus dat het lichaam van Christus dat de Kerk is, gewrichten heeft (vgl. 4,16). En hij noemt ze ook: het zijn apostelen, profeten, evangelisten, herders en leraars (vgl. 4,12).

Homilie, 3 juni 2006

127. *De bisschop*

Nu u uw eerste schreden zet in het ambt van bisschop, heeft u zich reeds gerealiseerd hoe noodzakelijk een nederig vertrouwen in God is, alsook een apostolische moed die voortkomt uit het geloof en het verantwoordelijkheidsbesef van de bisschop. Hiervan was de apostel Paulus zich bewust, toen

hij voor het pastorale werk zijn hoop enkel stelde op de Heer. Want hij erkende dat zijn kracht slechts van de Heer kwam. Hij stelde dan ook: “Alles vermag ik in Hem die mij kracht geeft” (Fil 4,13). Ieder van u, dierbare broeders, moet er zeker van zijn dat hij bij het uitoefenen van het ambt nooit alleen is, omdat de Heer hem nabij is met zijn genade en tegenwoordigheid.

Toespraak, 19 mei 2005

128. De opdracht

De verrezen Heer zelf roept Paulus (vgl. Gal 1,1). Maar ook al is Paulus door de Heer als apostel geroepen, hij toetst zijn evangelie aan het evangelie van de Twaalf (vgl. Gal 1,18); hij bekommert zich erom door te geven wat hij heeft ontvangen (vgl. 1 Kor 11,23; 15,3-4); en bij de verdeling van de missionaire taken wordt hij opgenomen onder de apostelen, samen met anderen, bijvoorbeeld Barnabas (vgl. Gal 2,9). Zoals aan het begin van het apostelschap een roeping en een zending staan van de verrezen Heer, zo vinden in de fase daarna de zending en roeping van anderen plaats in de kracht van de Geest door toedoen van wie reeds in het apostolisch dienstwerk is aange-steld.

Catechese, 10 mei 2006

129. Het portret van de priester

Voor ons priesters en diakens gelden de woorden van de apostel Paulus: “Dat ik het evangelie predik, is voor mij geen reden om te roemen: ik kan niet anders. Wee mij als ik het evangelie niet verkondig! [...] Van allen onafhankelijk, heb ik mij de slaaf van allen gemaakt, om er zoveel mogelijk voor Christus te winnen. [...] Alles ben ik voor allen, om er tot elke prijs enkelen te redden.” (1 Kor 9,16-22). Deze woorden, die het zelfportret zijn van de apostel, vormen ook het portret van elke priester. Dit “alles voor allen zijn” komt tot uitdrukking in de dagelijkse nabijheid, in de aandacht voor iedere persoon en ieder gezin.

Toespraak, 13 mei 2005

130. *De zending van de priester*

Jezus Christus is gezonden door de Vader, in de kracht van de heilige Geest, tot heil van de hele mensenfamilie en wij priesters zijn door de genade van het sacrament deelgenoot gemaakt van deze zending. Zoals de apostel Paulus schrijft: “God heeft ons (apostelen) de dienst van de verzoening toevertrouwd. [...] Wij zijn dus gezanten van Christus, God roept u op door ons woord. Wij smeken u in Christus’ naam: laat u met God verzoenen!” (2 Kor 5,18-20). Zo beschrijft Paulus onze zending als priester.

Toespraak, 13 mei 2005

131. *God naar de mensen brengen*

Paulus noemt Timoteüs “man Gods” (1 Tim 6,11). Precies dit is de centrale opdracht van de priester: God naar de mensen brengen. Maar dat kan hij alleen doen als hij zelf van God komt, als hij met en vanuit God leeft.

Toespraak, 22 december 2006

22. De gelovigen

132. *Paulus en zijn medewerkers*

Paulus maakte gebruik van medewerkers bij zijn missiewerkzaamheden. Als stichter en herder van vele Kerken blijft hij zeker de apostel bij uitstek. Toch is het duidelijk dat hij niet alles alleen deed, maar steunde op vertrouwde personen die met hem zijn inspanningen en verantwoordelijkheden deelden. Dit lijkt mij belangrijk te zijn. Paulus handelt niet als ‘solist’, puur als individu, maar samen met deze medewerkers in het ‘wij’ van de Kerk. Dit ‘ik’ van Paulus is niet een geïsoleerd ‘ik’, maar een ‘ik’ in het ‘wij’ van de Kerk, in het ‘wij’ van het apostolische geloof.

Catechese, 13 december 2006 en Catechese, 31 januari 2007

133. *Het apostolaat*

Men moet tot aan de grenzen van de maatschappij gaan om aan allen het licht van de boodschap van Christus te brengen over de betekenis van het leven, het gezin en de samenleving. Zo bereiken we de mensen die leven in de woestijn van verlatenheid en armoede en beminnen we hen met de liefde van de verrezen Christus. Bij ieder apostolaat en de verkondiging van het evangelie geldt, zoals Paulus zegt: “Als ik de liefde niet heb, ben ik niets” (1 Kor 13,2).

Toespraak, 4 juli 2005

134. *De vrouw in de Kerk*

Wij hebben aan Paulus een uitgebreide documentatie te danken over de waardigheid en de rol van de vrouw in de Kerk. Hij gaat van het fundamentele principe uit dat niet alleen “er geen jood, noch Griek, noch slaaf, noch vrije meer is”, maar ook “geen man en geen vrouw”. De reden is dat “wij tezamen één persoon zijn in Christus Jezus” (Gal 3,28), dat wil zeggen allen verenigd in dezelfde fundamentele waardigheid, hoewel ieder met bijzondere functies (vgl. 1 Kor 12,27-30). De apostel erkent het als een normale zaak dat de vrouw in de christelijke gemeenschap kan “profeteren” (1 Kor 11,5), zich dus in het openbaar, onder invloed van de Geest, kan uitspreken, mits dit is voor de opbouw van de gemeenschap en het op een waardige wijze geschiedt.

Catechese, 14 februari 2007

135. *Nederige dienaren*

Laten wij nog eens denken aan deze zin van Paulus: hetzij Apollos, hetzij ik, wij zijn allen dienaren van Jezus, ieder op zijn manier, omdat God het is die wasdom geeft [vgl. 1 Kor 3,5-9]. Dit woord geldt ook vandaag nog voor allen, zowel voor de paus als voor de kardinalen, de bisschoppen, de priesters, de leken. Allen zijn wij nederige dienaren van Jezus. Laten wij het evangelie dienen zoveel wij kunnen, overeenkomstig onze gaven; en laten wij God bidden dat Hij zijn evangelie, zijn Kerk in deze tijd wasdom geeft.

Catechese, 31 januari 2007

VI DE SACRAMENTEN

23. Het doopsel

136. *Bad van wedergeboorte*

Paulus schrijft dat het de barmhartigheid van God is die ons heeft gered, “door het bad van wedergeboorte” (Tit 3,5). Het doopsel is niet slechts een woord; het is niet alleen een geestelijk iets, maar houdt ook materie in. Heel de aardse werkelijkheid wordt erbij betrokken. Het doopsel betreft niet alleen de ziel. De spiritualiteit van de mens raakt de mens in zijn totaliteit, lichaam en ziel. Het handelen van God in Jezus Christus is een handelen met universele uitwerking. Christus neemt het vlees aan en dit krijgt continuïteit in de sacramenten, waarin de materie wordt opgenomen en deel gaat uitmaken van het goddelijk handelen.

Homilie, 7 januari 2007

137. *Ik, maar niet meer ik*

Ik denk dat wat er gebeurt in het doopsel voor ons gemakkelijker te begrijpen valt als wij kijken naar het slot van de kleine geestelijke autobiografie van Paulus in de brief aan de Galaten. Hij eindigt met de woorden die de kern bevatten van deze biografie: “Ikzelf leef niet meer, Christus is het die leeft in mij” (Gal 2,20). Ik leef, maar ik ben niet meer ik. De zin drukt uit wat er is gebeurd in het doopsel. Mijn eigen ik wordt weggenomen en gevoegd in een nieuwe, grotere persoon. Dan is mijn ik er opnieuw, maar nu inderdaad veranderd, bewerkt, opengesteld door de invoeging in de ander, in wie het zijn nieuwe bestaansruimte verwerft.

Homilie, 15 april 2006

138. *Nieuwe identiteit*

Paulus beschrijft het proces van zijn bekering en zijn doopsel met de woorden: “Ikzelf leef niet meer, Christus is het die leeft in mij” (Gal 2,20). Door

middel van de komst van de verrezen Heer heeft Paulus een nieuwe identiteit gekregen. Zijn gesloten ik heeft zich geopend. Nu leeft hij in gemeenschap met Jezus Christus, in het grote 'ik' van de gelovigen, die – zoals hij dat definiëert – “één zijn in Christus” (Gal 3,28).

Homilie, 22 maart 2008

139. *Met Christus*

In het doopsel laten wij onszelf achter, leggen wij ons leven in zijn handen, zodat wij met de heilige Paulus kunnen zeggen: “Ikzelf leef niet meer, Christus is het die leeft in mij” (Gal 2,20). Als wij ons op deze wijze geven en een soort van dood van ons eigen ik aanvaarden, dan betekent dat ook dat de grens tussen dood en leven doordringbaar wordt. Zowel aan deze als aan de andere kant van de dood zijn wij met Christus, en daarom is de dood vanaf dat ogenblik verder geen werkelijke grens meer.

Homilie, 7 april 2007

140. *Broeders en zusters in Christus*

De brief van Paulus aan Filemon is een zeer persoonlijke brief, die de apostel in de gevangenis schrijft en meegeeft aan de gevluchte slaaf Onesimus voor diens meester Filemon. Ja, Paulus stuurt de slaaf terug naar zijn heer, bij wie hij is weggelopen, en hij doet dit niet op bevelende, maar op smekende toon: “Mijn verzoek geldt het kind dat ik hier in de gevangenis heb verwekt [...] Ik stuur hem terug naar u en met hem heel mijn liefde [...] Misschien was dat wel de reden waarom hij een tijd lang bij u is weggeweest: dat ge hem voor goed terug zoudt krijgen, nu niet meer als slaaf, maar als veel meer dan een slaaf, als een geliefde broeder” (Fil 10-16). De mensen die overeenkomstig hun burgerlijke staat als heer en slaaf ten opzichte van elkaar staan, zijn als leden van de Kerk onder elkaar broeders en zusters – zo noemden de christenen elkaar – geworden. Door het doopsel waren zij herboren, werden zij gedrenkt met dezelfde Geest en ontvingen naast elkaar en met elkaar het Lichaam van de Heer.

Spe salvi, 4

24. Eucharistische overwegingen

141. *Sancta sanctis*

In de liturgie van de oude Kerk werd het uitdelen van de communie ingeleid door de woorden: *Sancta sanctis* – de heilige gave is bestemd voor hen die heilig zijn geworden. Op deze wijze antwoordde men op de aansporing, door de heilige Paulus gericht tot de Korintiërs: “Wij moeten onszelf onderzoeken, voor we van het brood eten en uit de beker drinken...” (1 Kor 11,28).

Homilie, 26 mei 2005

142. *Communie*

Het is één en dezelfde Christus die aanwezig is in het eucharistische Brood op iedere plaats op aarde. Dit betekent dat wij Hem alleen maar kunnen ontmoeten samen met alle anderen. Wij kunnen Hem alleen maar ontvangen in eenheid. Is dit niet wat Paulus ons heeft gezegd in zijn brief aan de Korintiërs? “Omdat het brood één is, vormen wij allen tezamen één lichaam, want allen hebben wij deel aan het ene brood” (1 Kor 10,17). Het gevolg is duidelijk: wij kunnen niet communiceren met de Heer als wij niet onder elkaar communiceren. Als wij ons willen aandienen bij Hem moeten wij ook in beweging komen om elkaar tegemoet te gaan.

Homilie, 29 mei 2005

143. *Zichtbaar worden*

Ik wil nogmaals terugkomen op de eucharistie. “Omdat het brood één is, vormen wij allen tezamen één lichaam” (1 Kor 10,17). Hiermee wil Paulus zeggen: daar wij dezelfde Heer ontvangen en Hij ons in zichzelf opneemt, zijn wij onderling ook één. Dit moet in ons leven tot uiting komen. Dit moet blijken uit gevoeligheid voor de nood van de ander. Dit moet tot uiting komen in de bereidheid samen te delen. Dit moet zichtbaar worden in de inzet voor anderen, zowel voor wie ons nabij is, als voor wie uiterlijk veraf is maar ons altijd als naaste aangaat.

Homilie, 21 augustus 2005

144. *Het brood van Christus*

Het brood, gemaakt van vele korrels, houdt ook een eenheidsgebeuren in: brood worden van gemalen korrels is een proces van eenwording. Wijzelf moeten, zo velen als wij zijn, één brood worden, één lichaam, zegt Paulus (1 Kor 10,17). Zo wordt het teken van het brood tegelijkertijd hoop en opdracht.

Homilie, 15 juni 2005

145. *De communie*

“Omdat het brood één is, vormen wij tezamen één lichaam, want allen hebben wij deel aan het ene brood” (1 Kor 10,17). De eenheid met Christus is tegelijkertijd eenheid met al de anderen aan wie Hij zich geeft. Ik kan Christus niet alleen voor mijzelf hebben; ik kan Hem alleen maar toebehoren in eenheid met allen die de zijnen zijn geworden of zullen worden. De communie trekt mij uit mijzelf naar Hem toe en zo ook naar de eenheid met alle christenen. Wij worden “één lichaam”, samengesmeed in één bestaan.

Deus caritas est, 14

146. *Fractio panis*

De apostel van de volkeren verzekert ons dat hij ons met betrekking tot de eucharistie niet een door hemzelf ontwikkelde leer overlevert, maar doorgeeft wat hijzelf heeft ontvangen (vgl. 1 Kor 11,23). De viering van de eucharistie sluit namelijk de levende overlevering in. De Kerk viert het eucharistisch offer in gehoorzaamheid aan de opdracht van Christus, op grond van de ontmoeting met de verrezen Heer en de uitstorting van de heilige Geest.

Sacramentum caritatis, 37

147. *Het christelijk leven als levend offer*

De woorden van Paulus tot de Romeinen vatten heel compact samen hoe de eucharistie ons hele leven verandert in een geestelijke eredienst die God welgevallig is. “En nu, broeders, smee ik u bij Gods erbarming: wijdt uzelf [letterlijk: uw lichaam] aan Hem toe als een levende, heilige offergave, die Hij

kan aanvaarden. Dat is de geestelijke eredienst die u past” (Rom 12,1). In deze oproep verschijnt het beeld van de nieuwe eredienst als volledige zelfgave van de eigen persoon in gemeenschap met de hele Kerk. De nadruk van de apostel op de gave van ons lichaam onderstreept de menselijke concreetheid van een eredienst die allesbehalve onlichamelijk is.

Sacramentum caritatis, 70.

148. *Eucharistische samenhang*

Paulus schrijft: “Stemt uw gedrag niet af op deze wereld. Wordt andere mensen, met een nieuwe visie. Dan zijt ge in staat om uit te maken wat God van u wil, en wat goed is, wat zéér goed is en volmaakt” (Rom 12,2). Zo onderstreept de apostel van de volkeren de band tussen de ware geestelijke eredienst en de noodzaak om op een nieuwe wijze tegen het bestaan aan te kijken en het leven te leiden. Een waarachtig deel van de eucharistische vorm van christelijk leven is de vernieuwing van het denken; “dan zullen we niet langer onmondig zijn, heen en weer geslingerd en meegesleurd door elke windvlaag, elke leer” (Ef 4,14).

Sacramentum caritatis, 77

149. *Aanwezigheid*

De apostel Paulus herinnert ons er in de brief aan de Korintiërs aan dat wij in elke eucharistie “de dood des Heren verkondigen, totdat Hij komt” (vgl. 1 Kor 11,26). Wij trekken langs de wegen van de wereld wetend dat wij Hem naast ons hebben, gesterkt door de hoop Hem eens met een ontsluitende blik te zullen zien bij de uiteindelijke ontmoeting.

Homilie, 7 juni 2007

25. De verzoening

150. *Het sacrament van verzoening*

Leert u te laten verzoenen met God, zoals de apostel Paulus zegt (vgl. 2 Kor

5,20). Vooral in het sacrament van verzoening wacht Jezus op u om uw zonden te vergeven en u met zijn liefde te verzoenen door middel van het ambt van de priester. Door nederig en in waarheid de zonden te belijden zult u de vergeving ontvangen van God zelf door middel van de woorden van zijn dienaar. Wat voor een grote gelegenheid heeft de Heer ons gegeven met dit sacrament om ons innerlijk te vernieuwen en vooruitgang te boeken in ons christelijk leven! Ik beveel het u aan, maakt er steeds goed gebruik van!

Boodschap, 21 november 2005

151. *Verzoening*

De apostel stelt zich voor als gezant van Christus en laat duidelijk zien hoe nu juist in de kracht van Hem aan de zondaar, en dus aan ieder van ons, de mogelijkheid wordt geboden van een authentieke verzoening: “Hem die geen zonde heeft gekend – zegt hij – heeft God voor ons tot zonde gemaakt, opdat wij door Hem Gods eigen heiligheid zouden worden” (2 Kor 5,21). Alleen Christus kan iedere toestand van zonde veranderen in nieuwhed van genade.

Homilie, 21 februari 2007

152. *Mysterium pietatis*

De taak van de priester en de biechtvader is vooral dit: zorgen dat iedereen de ervaring van de liefde van Christus mag opdoen door Hem te ontmoeten op de eigen levensweg, net als Paulus die Hem ontmoette op de weg naar Damascus. Wij kennen de hartstochtelijke uitspraak van de apostel van de volkeren na de ontmoeting die zijn leven veranderde: “Hij heeft mij liefgehad en zichzelf overgeleverd voor mij” (Gal 2,20). Dit is zijn persoonlijke ervaring op de weg naar Damascus: de Heer Jezus heeft Paulus liefgehad en heeft zijn leven gegeven voor hem. In de biecht is dit ook onze weg, onze weg naar Damascus, onze ervaring: Jezus heeft mij liefgehad en zich gegeven voor mij.

Toespraak, 16 maart 2007

VII 'BIDT ZONDER OPHOUDEN'

1 TES 5,17

26. Het gebed in het christelijk leven

153. *Het gebed*

Paulus schreef: “Noch hij die plant betekent iets, noch hij die begiet, maar alleen God die de wasdom geeft” (1 Kor 3,7). Indachtig deze woorden zullen wij in het gebed steeds de ware bron van onze zorgzaamheid ontdekken en daarin de zuiverheid van onze liefde kunnen toetsen.

Toespraak, 21 juni 2007

154. *Bidt voortdurend*

“Bidt voortdurend.” Paulus zegt dit tot de Tessalonicenzen omdat zijn andere vermaningen aan de christenen kracht en samenhang zouden verliezen als zij niet door het gebed worden ondersteund. De eenheid met God en met de anderen komt vooral tot stand door een leven van gebed, door het aanhoudend zoeken naar “wat God van ons verlangt in Christus Jezus” (vgl. 1 Tes 5,18).

Homilie, 25 januari 2008

155. *Het liturgische gebed*

Paulus heeft een keer gezegd dat “wij niet eens weten hoe wij behoren te bidden” (Rom 8,26). Wij weten niet hoe te bidden, wat te zeggen tegen God. Daarom heeft God ons de woorden gegeven om te bidden, zowel in de psalmen, in de grote gebeden van de heilige liturgie, als juist in de eucharistische liturgie zelf. Hier leert Hij ons bidden. Wij treden binnen in het gebed dat zich in de eeuwen heeft gevormd onder de inspiratie van de heilige Geest en wij verenigen ons met het gesprek van Christus met de Vader. Daarom is de liturgie vooral gebed: eerst luisteren en dan het antwoord, ofwel in de antwoordpsalm, ofwel in het gebed van de Kerk, ofwel in het grote eucharistische gebed.

Toespraak, 22 februari 2007

156. *Lectio et oratio*

Het is belangrijk de heilige Schrift te lezen op een zeer persoonlijke wijze en werkelijk, zoals Paulus zegt, niet als het woord van een mens of als een document uit het verleden zoals wij Homerus of Vergilius lezen, maar als een woord van God dat steeds actueel is en met mij spreekt (vgl. 1 Tes 2,13). Het is belangrijk te leren om in een tekst die historisch tot het verleden behoort, het levende Woord van God te horen, dat wil zeggen in gebed te treden en zo van het lezen van de heilige Schrift een gesprek met God te maken.

Toespraak, 17 februari 2007

157. *De lectio divina*

In de brief aan de Filippenzen zegt de apostel aan het begin van de grote hymne op de Heer: hebt dezelfde gezindheid als de Heer (Fil 2,5). De Griekse tekst zegt: “*touto froneite*. Treedt binnen in de ‘*fronesis*’, in het ‘*fronein*’, het denken van Christus. Denkt met het denken van Christus. En wij kunnen dat doen wanneer wij de heilige Schrift lezen waarin de gedachten van Christus woord zijn en met ons in gesprek gaan. In deze zin zouden wij de *lectio divina* moeten beoefenen en in de Schrift het denken van Christus horen, leren denken met Christus en zo de gezindheid van Christus hebben, in staat zijn ook anderen het denken van Christus, de gezindheid van Christus te geven.

Toespraak, 3 oktober 2005

27. Gedachten aan Maria

158. *Moeder van Jezus*

In de brief aan de Galaten stelt Paulus: “God heeft zijn Zoon gezonden, geboren uit een vrouw” (Gal 4, 4). Origenes geeft als commentaar: “Let wel, hij heeft niet gezegd: geboren door middel van een vrouw, maar “uit een vrouw” (*Commentaar op de brief aan de Galaten*, PG 14,1298). Deze scherpzinnige opmerking van de grote exegeet en schrijver is belangrijk: immers, als de Zoon van God alleen maar was geboren door middel van een vrouw,

zou Hij in werkelijkheid niet onze mensheid hebben aangenomen. Dat heeft Hij juist wel gedaan door het vlees aan te nemen 'uit' Maria. Het moederschap van Maria is derhalve waar en ten volle menselijk. In de uitdrukking "God heeft zijn Zoon gezonden, geboren uit een vrouw" vindt men in het kort de fundamentele waarheid samengevat over Jezus, die volledig onze menselijke natuur heeft aangenomen. Hij is de Zoon van God, is door Hem voortgebracht en tegelijkertijd is Hij zoon van een vrouw, Maria. Hij komt van haar. Hij is van God en Maria. Daarom kan en moet men de moeder van Jezus Moeder van God noemen.

Homilie, 31 december 2006

159. *Onze Moeder*

"Toen de volheid van de tijd gekomen was, heeft God zijn Zoon gezonden, geboren uit een vrouw" (Gal 4, 4), schrijft Paulus. In de "vrouw" aanschouwt de Kerk de persoon van Maria van Nazareth, een bijzondere vrouw, omdat zij is geroepen een zending te verwezenlijken die haar in een zeer nauwe relatie brengt met Christus: sterker nog, een absoluut unieke relatie, omdat Maria de moeder is van de Heiland. Het is echter even evident dat wij kunnen en moeten zeggen dat zij onze moeder is, omdat zij door haar uitzonderlijke relatie als moeder heeft gedeeld in de zending van haar Zoon voor ons en voor het heil van alle mensen.

Homilie, 31 december 2007

REGISTER

de nummers verwijzen naar de betreffende overweging

- apostolaat 133
bekering 11-12, 91-92
biecht 150, 152
bisschop 127
broederlijke terechtwijzing 68
Bruid van Christus 105
charisma's 103-104
christelijke identiteit 23
christenen 59
Christus 16-18, 20-21, 23, 25-27, 60-63
dialogoog met de culturen 17-119
doopsel 136-140
edelmoedigheid 69
eenheid
43-44, 99, 103, 108, 111-113, 142-145
eensgezindheid 67
eucharistie 141-149
evangelisatie 114-115, 120
gebed 50, 112, 153-155
geloof 16-18, 22, 24, 74-76, 117
gelovigen 132
gemeenschap 46
genade 10-15, 89-91
gerechtigheid 22
getuigenis 9, 40-41
God 5, 17-19
heilige Geest 43-52, 109
heiligheid 93-97
hoop 78-81
katholiciteit 7
kenosis 33-34, 37
Kerk 98-101
kinderen van God 53-54
kruis 6, 22-23, 28-32, 37, 42
lectio divina 156-157
Lam van God 42
Lichaam van Christus 102, 104, 107
liefde 12, 29-31, 66, 82-87, 98
Maria 158-159
mystiek lichaam 104
navolging 27, 51, 65
oecumenische dialoog 110-113
ontleding 33-34, 37
Pasen 37, 37-42
Petrus 124
prediking 6, 8, 116, 118-119
priesterschap 126-131
rechtvaardiging 88-89
roeping 11, 14
Rijk van God 73
stigmata 36
uitverkiezing 10, 14
verantwoordelijkheid 55
verkondiging 82, 114-120
verrijzenis 37-42
vertrouwen 77
verzoening, sacrament van 150-152
volharding 71
volmaaktheid 91, 94-97
voortgang 64
vrede 15, 72
vreugde 70
vrijheid 56-58
vrouw 134
wet 6, 28-29, 90
zelfgave 35
zending 1-4, 121-125
zwakheid 91